

De små sällskapsdjuren

-

**beteenden, behov, hållning, gemene mans
kunskap samt sätt att förbättra deras välfärd**

The small pets

-

*behaviours, needs, keeping, ordinary people's knowledge
and ways to improve their welfare*

Nathalie Nilsson

Skara 2015

Etologi och djurskyddsprogrammet

Foto: Nathalie Nilsson, 2010

Studentarbete
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nr. 621

Student report
Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health

No. 621

ISSN 1652-280X

De små sällskapsdjuren

-

**beteenden, behov, hållning, gemene mans kunskap samt sätt att
förbättra deras välfärd**

The small pets

-

*behaviours, needs, keeping, ordinary people's knowledge and ways
to improve their welfare*

Nathalie Nilsson

Studentarbete 621, Skara 2015

**G2E, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi,
kurskod EX0520**

Handledare: Christina Lindqvist, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234,
532 23 Skara

Examinator: Lena Lidfors, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234
532 23 SKARA

Nyckelord: sällskapsdjur, kanin, marsvin, gulldhamster, dvärghamster, hållning, skötsel,
kunskap, välfärd

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och
hälsa, nr. 621, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehåll

Abstract	4
1. Inledning.....	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Kaniner	5
1.3. Marsvin.....	6
1.4. Hamstrar	6
1.5. Problembeteenden	7
1.6. Lagstiftning	7
2. Syfte och frågeställningar.....	9
3. Material och metod.....	9
3.1. Målgrupp	9
3.2. Enkätens utformning	9
3.3. Databearbetning.....	10
4. Resultat.....	10
4.1. Information om respondenterna.....	10
4.2. Införskaffande och förväntan.....	10
4.3. Hållning och skötsel	13
4.4. Problembeteenden och djurägarens kunskap.....	16
5. Diskussion	19
5.1. Information om respondenterna.....	19
5.2. Införskaffande och förväntan.....	20
5.3. Hållning och skötsel	21
5.4. Problembeteenden och djurägarens kunskap.....	23
5.5 Undersökningen.....	24
5.6. Framtida forskning och slutsatser.....	25
Sammanfattning.....	26
Tillkännagivande	27
Referenser.....	27
Bilaga 1	30

Abstract

The purpose of this study was to do a poll to investigate why people keep the small pets rabbit, guinea pig, golden hamster and dwarf hamster, what their behaviours and needs are, how they are kept, how good knowledge the owner has and how the welfare of the animals can be improved.

The most common reason for people to get these pets was that they wanted company and most people seem pleased with their choice even if many experience trouble with getting their pet tame. A lot of the respondents interact with their pet in some way, mostly by cuddling with it. Better knowledge about where the animals come from and how they are treated and socialized could contribute to pets that are easier to get tame which would benefit the owner but also the pet as it would not see its owner as a threat.

Many of the animals are being kept on areas that are bigger than the low limit that is in the Swedish legislation but some of them, no golden hamsters though, are kept on an area that is smaller than the Swedish legislation allows. The fact that animals are being kept on small areas is a big welfare problem but it is something that should be easy to adjust. The welfare of the animals that are kept on an area that is similar to what the legislation requires would also increase if they got a bigger area to be on. Many of the animals have different resources which enrich their environment and improve their welfare and this is also something that in an easy way can be even better by changing the resources often to make it more exciting for the animals.

Problem behaviours occurred in every animal type but most owners did not think it was much trouble and many of them that asked someone for help said that they got good help and many owners read facts about their animal before they got it. More knowledge about natural behaviours and needs would probably help to improve the animals' welfare in many ways so they do not have to perform the behaviours that are seen as problem behaviours by the owner.

There is a great lack of research about these pets which is a big problem for the animals' welfare. More research is needed about natural behaviours and needs, how they are affected by the way we keep them, enrichments and resources to improve their welfare.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I detta arbete kommer de små sällskapsdjuren kanin (*Oryctolagus cuniculus*), marsvin (*Cavia porcellus*), guldhamster (*Mesocricetus auratus*) och dvärghamster, som det finns tre sällskapsarter av (*Phodopus campbelli*, *Phodopus sungorus*, *Phodopus roborovskii* & *Cricetulus griseus*), behandlas eftersom dessa djur anses vara lätta att hålla och ofta köps som första husdjur till barn. Det saknas även forskning om dem och kunskapen hos gemene man verkar vara begränsad.

1.2. Kaniner

Ordningen hardjur (*Lagomorph*), dit kaniner tillhör, har långa ben, stora baktassar och ett sammansatt skenben och vadben vilket ger dem styrka och snabbhet (Smith, 2004). Deras öron är enorma sett till kroppsmassan i jämförelse med andra djur i samma storlek enligt författaren. De stora ögonen på sidan av huvudet ger dem ett synfält på nästan 360 grader vilket gör att de lätt kan upptäcka predatorer enligt samma författare. Vidare skriver författaren att pälsen oftast är röd till gråbrun, svansen är liten och hos de som lever i öppna habitat har svansen vit undersida som syns tydligt när de flyr för att varna artfränder att det är fara på gång. Deras tarmar, främst blindtarmen, är långa och de äter en del av sin egen avföring för att få i sig alla vitaminer som är svåra att bryta ned från plantorna (Smith, 2004).

Hardjuren finns spridda över hela världen, på vissa ställen som inhemska arter och på andra ställen har de inplanterats (Smith, 2004).

Social kontakt, bobyggnadsmöjlighet, gömslen, möjlighet att undersöka och utforska samt födosöka och gnaga är viktigt för kaniner och gnagare (Baumans, 2005). Till skillnad från alla andra arter i familjen harar och kaniner är den europeiska kaninen extremt social (Smith, 2004). Territorierna är små och består av en labyrint med sammanbundna hålor där det bor sex till tolv vuxna kaniner med en dominant hane och de flesta kaniner lever hela sitt liv i ett och samma territorium (Smith, 2004). I en motivationsstudie utförd av Seaman *et al.* (2008) visades det att kaniner är beredda att jobba lika hårt för att få social kontakt med en annan kanin som för att få mat.

Kommunikation sker genom lukt och de har doftkörtlar på hakan, kinderna och/eller i ljumskarna som används för att gnida feromoner på sig själva vid putsning eller för att lämna doft i omgivningen (Smith, 2004). Samma författare skriver att vissa hardjur trummar med bakbenen för att kommunicera medan urin och avföring används för att markera revir och meddela sin reproduktionsstatus (Smith, 2004). Även om få hardjur kommunicerar med ljud är deras hörsel skarp (Smith, 2004).

Kaniner är nattaktiva men kan vara aktiva under dagtid, främst vid gryning och skymning, och även om den europeiska kaninen klassas som nattaktiv föredrar den att äta i gryningen (Smith, 2004).

Kaniner är strikta herbivorer som äter främst gräs och örter, men även frukt, säd, rötter, blad, knoppar och bark (Smith, 2004). De klipper av gräset och maler från sida till sida med sina ständigt växande tänder enligt författaren. De föredrar enligt författaren späda, unga och saftiga plantor, speciellt vid vattenbrist och de ändrar sin preferens efter årstiden då de vill ha de mest närings- och proteinfyllda plantorna. Grödor som människan odlar och gödslar är uppskattade, vilket enligt Smith (2004) ställer till stora problem för lantbrukare.

Ungomvårdnaden hos kaniner är liten och på grund av att honans mjölk är näringsrik klarar sig ungarna med att modern besöker dem ungefär en gång per dygn för att ge di (Smith, 2004).

Vilda kaniner används av människan till olika jaktsporarter samt jagas för kött och päls (Smith, 2004). Den domesticerade arten, europeiska kanin, har blivit ett kärt sällskapsdjur i Europa och Nordamerika där den föds upp och används till sällskap samt päls- och köttproduktion och finns i över 100 varianter (Smith, 2004).

1.3. Marsvin

Egentliga marsvin (*Cavia*) är ett varierat släkte både gällande arter och geografisk utbredning (Honeycutt, 2004). De har enligt författaren en bastant kropp, stort huvud, korta ben, kort päls och tänder som aldrig slutar växa. Den domesticerade arten är större och robustare än sin vilda släkting och finns med både kort, lång, rak och lockig päls (Honeycutt, 2004).

Marsvin är både dag- och nattaktiva och förekommer i varierade habitat som exempelvis savanner i subtropiska och tropiska miljöer, gräsmarker samt i utkanten av skogar (Honeycutt, 2004). Enligt författaren bildar marsvin kolonier med en linjär hierarki för både hanar och honor. Vidare skriver författaren att subgrupper kan bildas om populationen är stor. Marsvin kommunicerar mycket med ljud och har läten för varning, uppvaktning och aggressiva interaktioner (Honeycutt, 2004).

Büttner (1994) kunde i sin studie se att marsvins dygnsrytm påverkades av om de hölls ensamma eller i grupp då marsvin som hölls i grupp var mer nattaktiva än ensamhållna marsvin.

Marsvin används idag delvis som föda till människor och den domesticerade arten har använts som försöksdjur i olika studier om mänskliga sjukdomar, vaccinfremställning samt i psykologiska experiment (Honeycutt, 2004). De hålls även som sällskapsdjur och interagerar då mycket med människor (Honeycutt, 2004).

1.4. Hamstrar

Hamstrar (underfamilj *Cricetinae*) är aktiva gnagare vars kroppar är anpassade till att springa och gräva (Berg, 2004). Kroppen är bastant med korta ben, mjuk och tjock päls i varierande färger och nästan alla hamstrar har stora kindpåsar som de bär små frön och säd i och tömmer genom att trycka på med sina tassor, medan de bär stora rotfrukter med hjälp av tänderna (Berg, 2004). De domesticerade guldhamstrarna har selekterats för att få en stor variation av färger, mönster och pälsstruktur enligt författaren. Hamstrarnas syn är dålig, de har därför stor nytta av sin utmärkta hörsel som även hör ultraljud, vilket gör att de kan kommunicera med varandra utan att andra djur hör dem (Berg, 2004). De har enligt författaren ett välutvecklat luktsinne som bland annat används till kommunikation och att känna igen individer. Vissa hamstrar har även doftkörtlar som används till att markera territorium (Berg, 2004).

Många hamsterarter är spridda över Europa och Asien, de flesta lever i torra, öppna habitat som exempelvis i utkanten av öken, stäpper och vid foten av berg (Berg, 2004). Många gräver egna bohålor men vissa tar hål, både övergivna och fortfarande bebodda, från andra gnagare (Berg, 2004). Guldhamstrar är solitära djur som bor i hål 60 centimeter under jorden (Sørensen *et al.*, 2005). De har en håla där de bor, en för mat samt en de urinerar i och mellan hålorna går det tunnlar som är upp till en och en halv meter långa (Sørensen *et al.*, 2005). Under natten tar de sig långt ifrån sina hål för att samla mat

(Berg, 2004). Vid tillräckligt kalla vintrar går de i ide, vissa helt och vissa bara i en lätt dvala (Berg, 2004).

De äter ofta under dagen och födan består främst av frön och grödor, men även gröna växter och insekter som nattfjärilar, skalbaggs-larver, dagmaskar och gräshoppor (Berg, 2004). Vissa hamstrar dödar mindre gnagare, grodor och fågelungar och de kan även äta kadaver (Berg, 2004).

Vissa hamstrar är flockdjur och sociala medan andra lever ensamma eller i par (Berg, 2004). Författaren skriver att dvärghamstrar kan bilda par men de flesta hanar har inte någon ungomvårdnad. Dock är hanarna hos en art av dvärghamstrar (*Phodopus sungorus*) närvarande och hjälper till vid födseln, tvättar och värmer ungarna samt tar hand om dem när honan lämnar boet för att äta enligt författaren. Hamstrar kan vara aggressiva mot sina artfränder och därför måste guldhamstrar som hålls som sällskapsdjur hållas solitärt medan dvärghamstrar kan hållas i par (Berg, 2004).

Människan har länge sett hamstrar som ett problem för jordbruken och stora arter har fångats för sin päls skull (Berg, 2004). Historiskt sett grävdes hamstrarnas hålor i Kina och Tyskland upp av människor som ville komma åt deras lagrade spannmål, ibland för att föda sina husdjur men när det var tuffa tider även för att föda sig själva (Berg, 2004). Enligt författaren var hamstrar, främst guldhamstrar, under 1900-talet viktiga för människan som försöksdjur inom biomedicinsk forskning. De är väldigt populära sällskapsdjur och avlas för speciella färger och mönster, ställs på utställning samt visas på zoo (Berg, 2004).

1.5. Problembeteenden

Voith (2009) tar i sin artikel upp problemen med att ha sällskapsdjur i vårt moderna samhälle. Samma författare menar att mindre boyta, upptagna livsstilar och bristande kunskap om djurs beteenden och behov har lett till problem med sällskapsdjuren. I många fall handlar det om naturliga, artspecifika beteenden hos djuren som för människan upplevs som problembeteenden (Voith, 2009).

Urinmarkering, att de inte gör sina behov i toalådan, rädsla för eller aggression mot människor, aggression mot artfränder, grävande samt bitande är enligt Crowell-Davis (2007) vanliga beteendeproblem hos tamkaniner. Ett vanligt problembeteende hos små gnagare är gallerbitning (Würbel & Stauffacher, 1997). Både kaniner och gnagare är känsliga för predatorhot och om de inte kan komma undan människan när de blir rädda kan de fly, bitas eller bli paralyserade (Baumans, 2005).

1.6. Lagstiftning

Enligt 8 kap. 1 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:17) och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, saknr L 80, ska gnagare, förutom guldhamstrar, hållas i par om det inte finns särskilda skäl till att inte göra det. I det allmänna rådet till ovan nämnda paragraf står det att kaniner bör hållas i par eller grupp om det är möjligt.

8 kap. 3 § L 80 anger att kaniner och gnagare ska ha tillgång till gnagmaterial. Detta bör enligt det allmänna rådet till paragrafen vara hårda fodermedel som till exempel knäckebröd, råa rotsaker, färska grenar med bark eller liknande. Kaniner och marsvin ska ha fri tillgång till hö, gräs eller annat grovfoder och guldhamstrar och dvärghamstrar ska ha fri tillgång till foder (8 kap. 22 § L 80).

Miljön som kaninerna och gnagarna hålls i ska vara berikad (8 kap. 12 § L 80) och exempel på berikning är, enligt det allmänna rådet till paragrafen, utfodringsanordningar som tillgodoser naturligt födosöksbeteendet, saker att gå under, över och klättra på, de djur som är grävande bör ha grävbarhet och hamstrand djur bör kunna samla foderförråd. Marsvin ska även ha inredning som gör att de kan söka skydd (8 kap. 13 § L 80) medan gulldhamstrar, dvärghamstrar och dräktiga kaninhonor ska ha en bolåda (flera bolådor vid gruppställning) med tak eller rent och torrt bomaterial (8 kap. 14 §). Bomaterialet ska ha långa strukturer så att det kan flätas samman (8 kap. 15 § L 80) och bör vara rivet papper, träull, hö, halm eller liknande enligt det allmänna rådet till paragrafen. Kaniner ska även ha en sitthylla, vilket kan vara bolådans tak, som de kan sitta på och under och de ska vara tillräckligt stora eller många så att alla kaniner får plats samtidigt (8 kap. 20 §).

Minsta tillåtna yta och höjd att hålla djuren varierar hos de olika arterna samt beroende på om de lever ensamma eller i grupp och när det gäller kanin finns det också skillnader utefter kaninens vikt (tab. 1).

Tab. 1. Minsta tillåtna yta och höjd för utrymmen som kaniner, marsvin, gulldhamstrar och dvärghamstrar hålls i (8 kap. 10 § samt bilaga 1:3 & 1:4 L 80). För gulldhamster gäller måtten minsta yta vid gruppställning upp till åtta veckors ålder och för ensam avelshona med kull, eftersom vuxna gulldhamstrar inte får hållas i grupp.

		Yta (m ²)	Yta/ djur vid gruppställning (m ²)	Yta/ avelshona med kull vid gruppställning (m ²)	Yta/ avelshona med kull (m ²)	Mått kortaste sidan (m)	Höjd (m)
Kaninens vikt (kg)	≤2,0	0,5	0,3	0,7	0,7	0,5	0,5
	>2,0-3,5	0,7	0,35	0,8	0,8	0,6	0,6
	>3,5-4,5	0,8	0,4	0,9	0,9	0,7	0,8
	>4,5-6,0	0,9	0,45	1,0	1,0	0,7	0,8
	>6,0	1,0	0,5	1,2	1,2	0,8	0,9
Marsvin		0,3	0,15	0,25	-	0,4	0,25
Gulldhamster		0,12	0,06	0,15	-	0,25	0,2
Dvärghamster		0,09	0,045	0,045	-	0,2	0,2

Gnagare ska alltid ha tillgång till ett ställe där de kan uppnå termisk komfort och de får inte hållas i temperaturer som är lägre än 0°C (8 kap. 21 § L 80).

Kanin- och gnagarungar ska, enligt 8 kap. 6 § L 80, så länge de behöver omvårdnad eller di hållas tillsammans med sin moder eller en ersättare för henne. I det allmänna rådet till denna paragraf anges hur länge det är rekommenderat att ungarna hålls med sin moder eller en ersättare för henne (tab. 2).

Tab. 2. Rekommenderad ålder ungar bör hållas med sin moder eller hennes ersättare enligt det allmänna rådet till 8 kap. 6 § L 80.

Djurslag	Ålder
Kanin	6 veckor
Marsvin	4 veckor
Guldhamster	3 veckor
Dvärghamster	3 veckor

Klorna ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov (8 kap. 5 § L 80) och pälsvård ska ges till de kaniner och gnagare som inte kan hålla sin päls ren för att den är lång och ullig (8 kap. 4 § L 80).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet var att undersöka vilka som är de vanligaste anledningarna till att människor skaffar de små sällskapsdjuren, hur de hålls och sköts, vilken kunskap djurägarna har, om de upplever några problem med sina djur och hur dessa kan lösas samt hur välfärden för de små sällskapsdjuren kan förbättras.

- Vilka är de vanligaste anledningarna till att människor skaffar små sällskapsdjur?
- Hur hålls och sköts smådjuren i Sverige?
- Upplever djurägarna några problem med sina djur? – Om ja, vilka och vad kan de bero på?
- Hur kan välfärden för de små sällskapsdjuren förbättras?

3. Material och metod

3.1. Målgrupp

Enkäterna riktade sig till ägare av kanin, marsvin, guldhamster och dvärghamster som är medlemmar i det sociala nätverket Facebook. Främst riktade den sig till människor som har något eller några av ovan nämnda sällskapsdjur just nu, men även de som inte är ägare till något djur just nu var välkomna att svara om de tidigare varit ägare till något eller några av dessa sällskapsdjur.

3.2. Enkätens utformning

Fyra webbaserade enkäter, en per djurslag, utformades i Netigate (bilaga 1). Frågorna var likadana för alla fyra djurslag, med några skillnader som till exempel när det gällde artspecifika mått och avvänjningsåldrar, och svarsalternativen var i de flesta fall desamma med några artspecifika skillnader gällande minimimått, utevistelse (alternativet ”bor utomhus året runt” fanns bara till kanin), resurser (hö fanns inte som alternativ till guld- och dvärghamster, men springhjul fanns till hamstrar men inte till kanin och marsvin) samt ålder vid införskaffande. Frågorna behandlade bland annat hållning, aktivering, ålder, problembeteenden samt djurägarens kunskap. En del frågor var öppna, på en del frågor skulle de gradera sitt svar på en skala och vissa frågor hade förbestämda alternativ. På vissa av frågorna med slutna alternativ kunde bara ett alternativ väljas och på vissa kunde flera alternativ väljas. På många frågor uppmanades respondenten att ge egna exempel. Det fanns endast möjlighet att besvara varje enkät en gång från samma dator eller telefon.

Enkäterna lades ut 2015-04-09 i fem olika Facebookgrupper; två som riktade sig till kaninägare, två riktade till hamster- och gerbilägare och en riktad till marsvinsägare, samt på min egen Facebooksida. De som ville uppmanades även att dela vidare enkäten till sina bekanta och andra grupper de var medlemmar i. Enkäterna stängdes 2015-04-24.

3.3. Databearbetning

Först rensades de som inte fullföljt enkäten bort. Detta gjordes genom att svaren laddades ned till Microsoft Powerpoint 2010 (.pptx-fil) och i samband med nedladdningen kryssades det i att endast fullständiga svar skulle redovisas. Svaren från de som besvarat hela enkäten sammanställdes då automatiskt med antal (n) och procent (%) i diagram i Microsoft PowerPoint 2010.

Därefter sammanställdes resultaten i löpande text och tabeller i Microsoft Word 2010 samt i diagram genom att data fördes in manuellt i Microsoft Excel 2010 för att skapa diagram i Microsoft Word 2010.

4. Resultat

4.1. Information om respondenterna

Av de 843 personer som besökt någon av enkäterna besvarade 516 personer dem fullständigt. Sju stycken (1,4 %) av dessa var män och resterande 509 stycken (98,6 %) var kvinnor. De flesta (44,4 %) var födda på 1990-talet och därefter 1980-talet (27,1 %) (tab. 3).

Tab. 3. Respondenternas födelseår uppdelat på årtionde och djurslag.

Årtionde	Antal kaninägare (n=275)	Antal marsvinsägare (n=136)	Antal guldhamsterägare (n=58)	Antal dvärghamsterägare (n=47)	Totalt antal djurägare (n=516)
1930-tal	1	0	0	0	1
1940-tal	0	0	0	0	0
1950-tal	7	3	1	1	12
1960-tal	16	12	2	2	32
1970-tal	43	24	6	8	81
1980-tal	78	40	14	8	140
1990-tal	120	54	30	25	229
2000-tal	10	3	5	3	21

4.2. Införskaffande och förväntan

Det vanligaste inköpsstället av kaniner och marsvin var uppfödare, vanligast för guldhamster var uppfödare och zoobutik och för dvärghamster var det zoobutik (fig. 1).

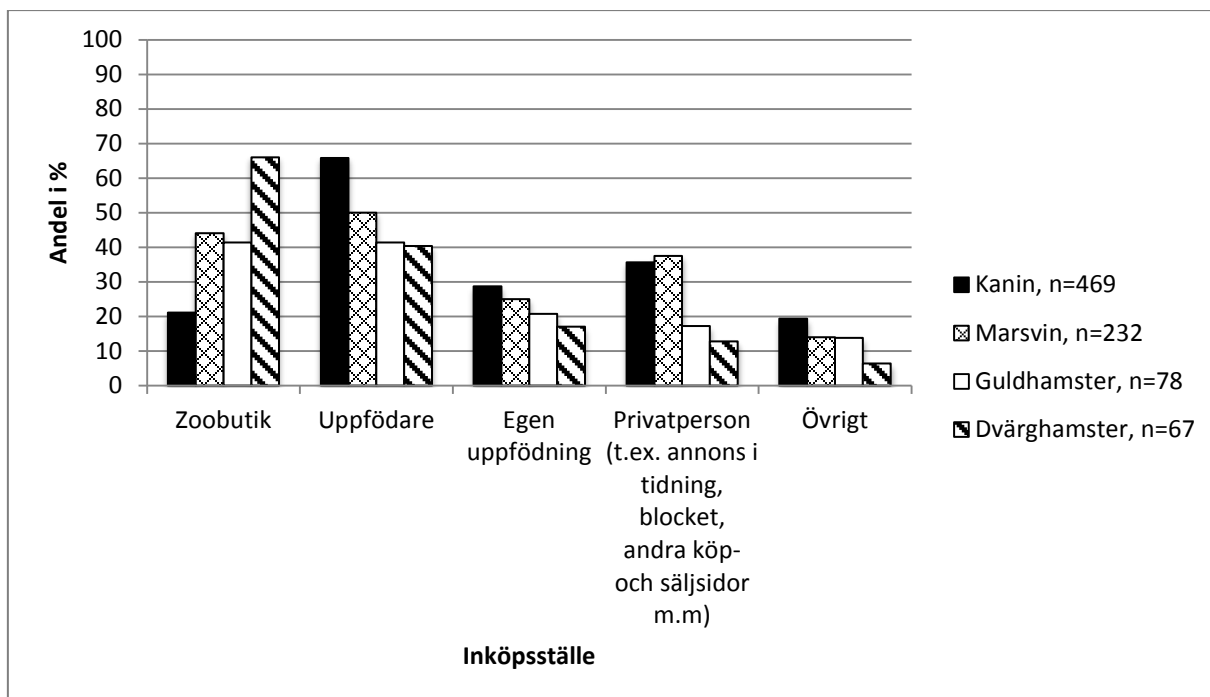

Fig. 1. Fördelning av inköpsställe i procent för kanin, marsvin, guldhamster och dvärghamster. För de som hade flera individer inköpta på olika ställen fanns möjligheten att välja flera svarsalternativ.

Majoriteten av djuren införskaffades när de var äldre än rekommenderad ålder för användning men yngre än ett halvår (fig. 2).

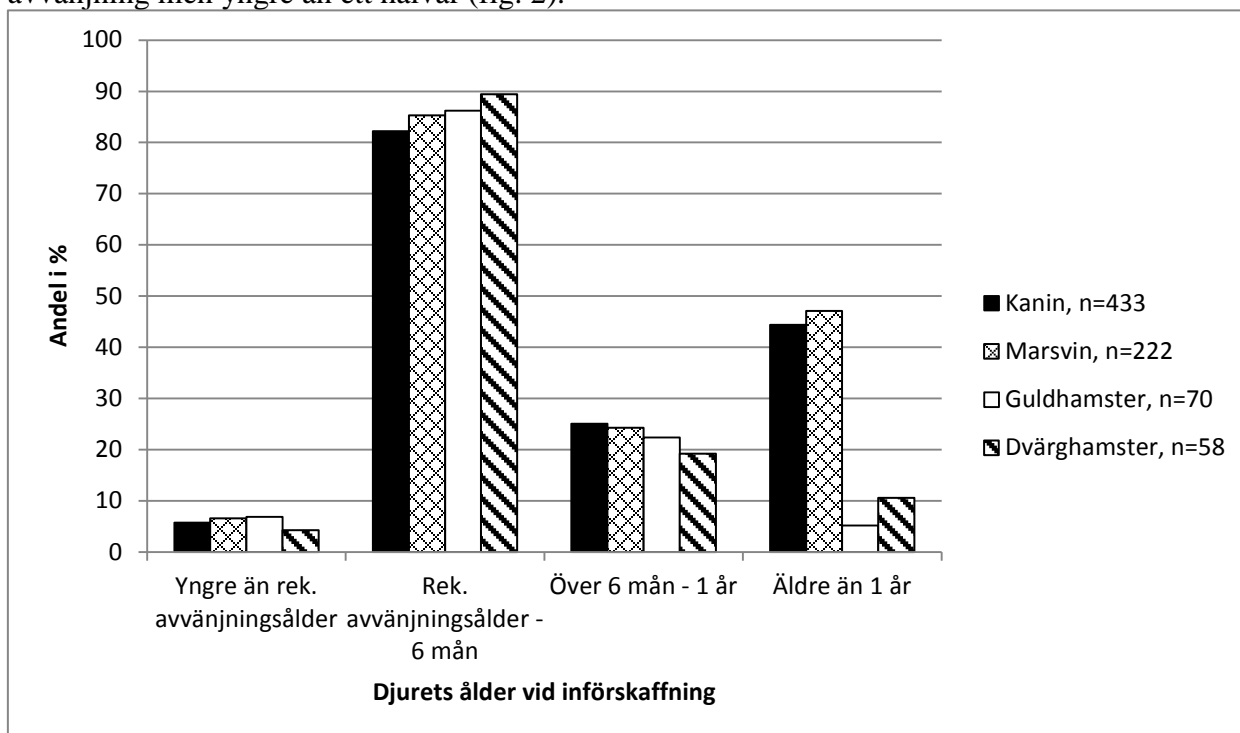

Fig. 2. Hur stor andel (%) av djurägarna som skaffade sitt djur i de olika åldersintervallen. Flera alternativ var möjliga för de som hade flera individer.

Den mest frekventa anledningen till att skaffa något av dessa djur var för sällskapets skull (fig. 3). Att skaffa djur för att ha något att titta på var mest frekvent bland dvärghamsterägare.

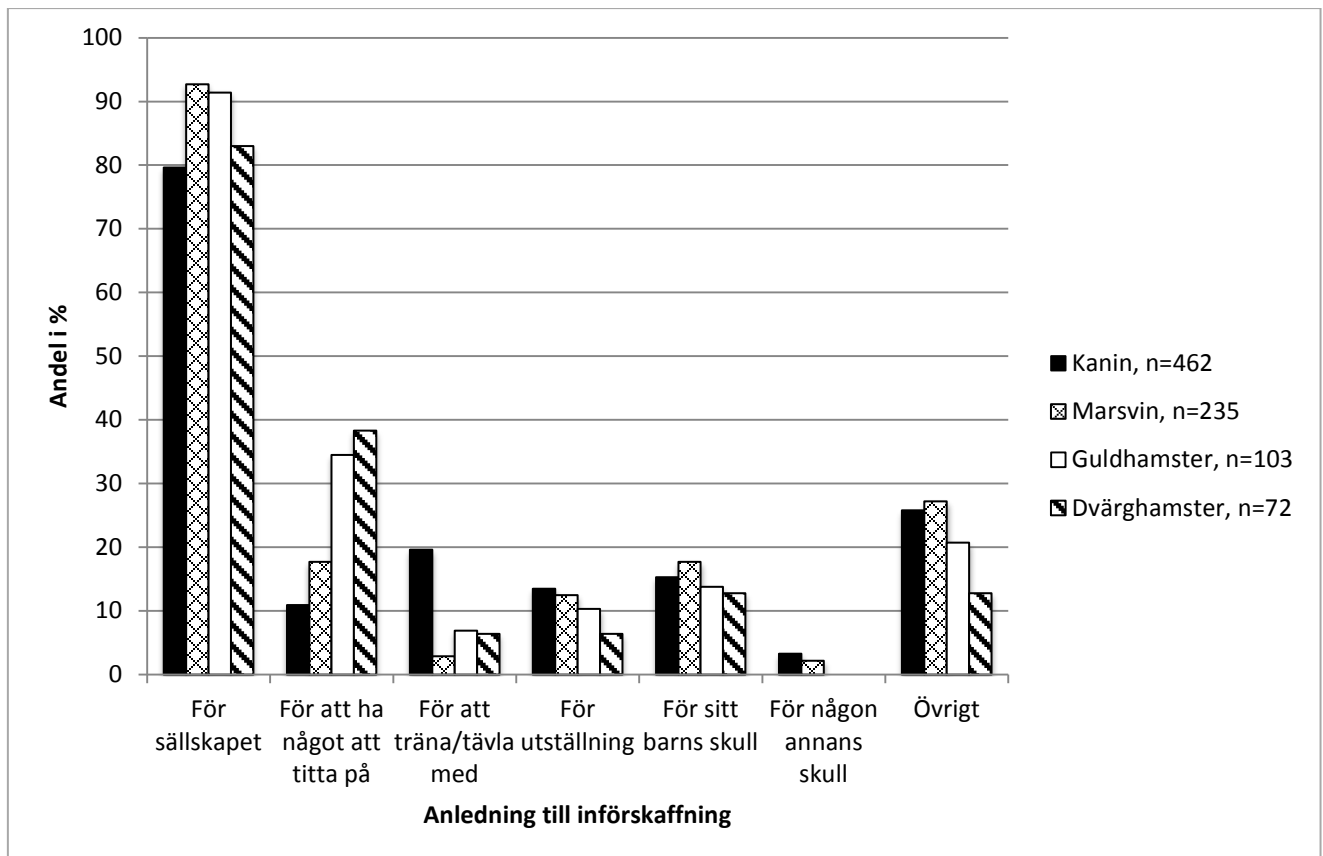

Fig. 3. Andel respondenter som angav de olika anledningarna till att de skaffade sitt djur. Flera alternativ gick att välja.

Att det skulle bli roligt var den mest angivna förväntningen hos kaninägare och dvärghamsterägare, medan det hos marsvinsägare var att få ett djur att kela med och hos guldhamsterägarna var båda dessa förväntningar (fig. 4). Det var många kanin- och dvärghamsterägare som förväntade sig ett djur att kela med. Att få ett djur som var roligt att titta på var ännu en vanlig förväntning hos ägare till alla djurslagen.

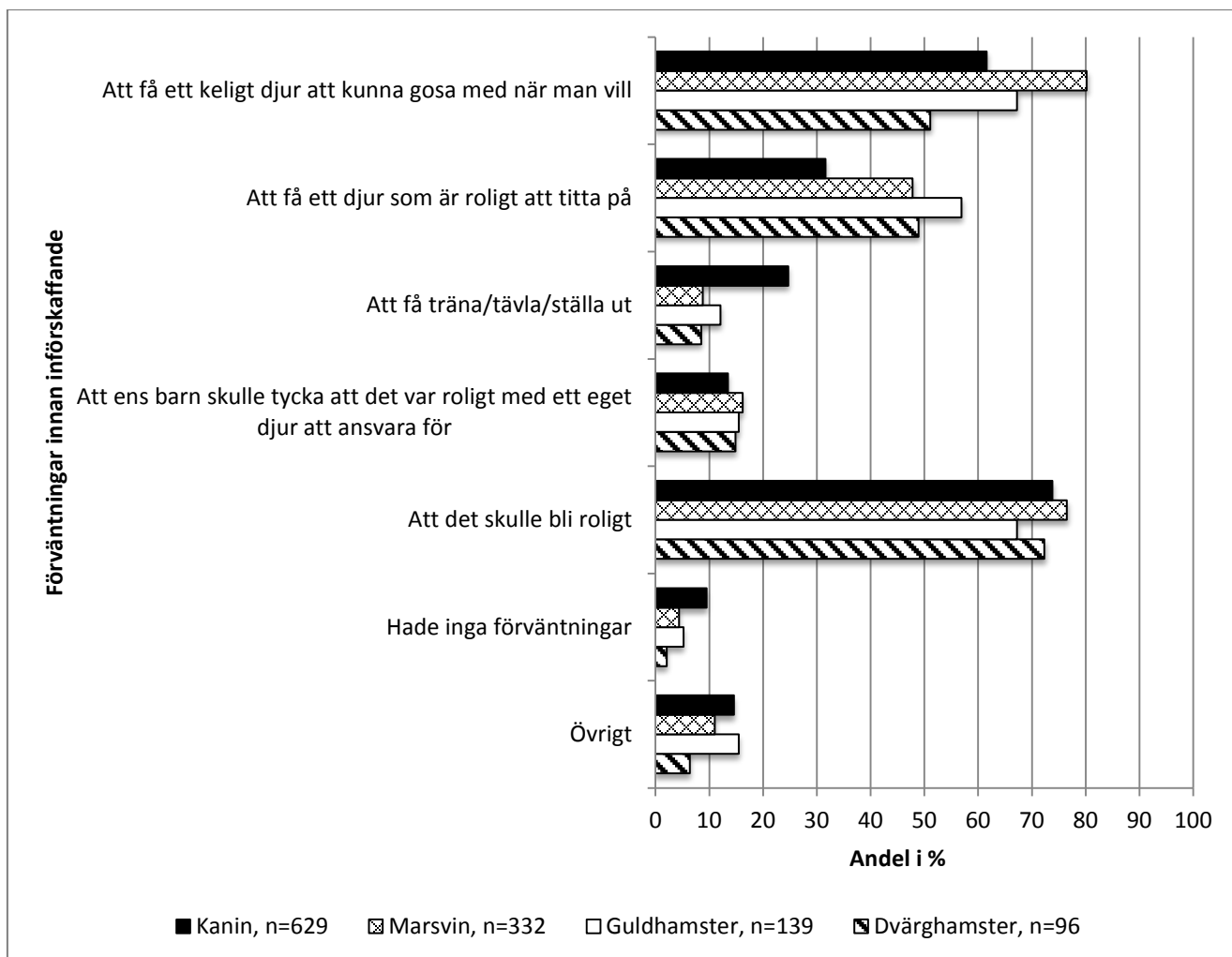

Fig. 4. Andel (%) av respondenterna som hade de olika förväntningar innan de skaffade sitt djur. Flera svarsalternativ var möjliga.

84,7 % av kaninägarna, 87,5 % av marsvinsägarna, 87,9 % av guldhamsterägarna och 95,7 % av dvärghamsterägarna ansåg att deras förväntningarna infriades. Hos de som inte ansåg att förväntningarna infriades berodde detta till största delen på att djuret var svårt att få tamt, men många angav även att det blev bättre än förväntat till exempel för att det var roligare att ha djuret och lättare att få det tamt än de trodde det skulle vara. Två respondenter angav att deras barn snabbt tröttnade på djuret.

4.3. Hållning och skötsel

De flesta kaniner och dvärghamstrar samt alla guldhamstrar bodde ensamma och majoriteten av marsvinen bodde tillsammans med ett eller flera marsvin (tab. 4). Av de som svarade att deras kanin bor med en annan art svarade några att de håller sin kanin frigående och exempel på andra arter de lever med var främst hund och katt samt ett par stycken som svarade människa. Ytterligare exempel på andra arter var höns, marsvin, ankor och gäss. Några av de som svarat att deras kanin bor med annan art har också svarat att den även bor med andra kaniner. Av de tre som angav att deras marsvin bor tillsammans med en annan art uppgav alla att den bodde med eller bredvid en kanin och en angav även katt. Majoriteten av alla djur hölls i en bur eller inhägnad som var större än minimimåttan men hos alla djurslag utom guldhamster hölls även vissa i en bur eller

inhägnad som var mindre än minimimått. De flesta kaninerna bodde utomhus året runt medan många marsvin fick komma ut i till exempel koppel då och då.

Tab. 4. Fördelning i procent av kön, sällskap, burstorlek och utevistelse hos respondenternas djur. Minimimått är de mått som anges i bilaga 1:3 L 80 (tab. 1).

		Kanin (n=275)	Marsvin (n=136)	Guldhamster (n=58)	Dvärghamster (n=47)
Köns- fördelning (%)	Enbart hanar	22,6	28,7	32,8	40,4
	Enbart honor	18,2	35,3	36,2	25,5
	Både hanar och honor	59,3	36,3	31,0	34,0
Sällskap i bur eller inhägnad av andra djur (%)	Ensam	52,7	12,5	100	57,5
	Tillsammans med en eller flera artfränder	41,1	85,3	0	42,5
	Tillsammans med en annan art	6,2	2,2	0	0
Storlek på bur eller inhägnad (%)	Minimimått	20,7	8,1	8,6	10,6
	>minimimått	75,3	86,8	91,4	85,1
	<minimimått	4,0	5,2	0	4,3
Utevistelse (%)	Ingen	6,9	27,9	67,2	70,2
	Får komma ut i t.ex. koppel då och då	35,6	46,3	38,8	29,8
	Bor utomhus sommartid	21,1	25,7	0	0
	Bor utomhus året runt	36,3	Fanns ej som alternativ	Fanns ej som alternativ	Fanns ej som alternativ

Mat och vatten var den vanligaste resursen hos alla djurslag (fig. 5). Tunnlar och rör, upphöjd sittplats samt naturliga gnagarpinnar och bolåda var även de vanliga resurser hos samtliga djurslag. Hö hade nästan alla kaniner och marsvin, det alternativet fanns inte i enkäterna för guldhamster och dvärghamster. Många guldhamstrar och dvärghamstrar hade springhjul, det alternativet fanns inte med i enkäterna för kanin och marsvin. Grävlåda, kartonger, hus, andra gömställen, utevistelse och beteshagar, mattor och andra mjuka föremål, stubbar, halm och spån samt färska grönsaker angavs som övriga resurser hos kanin. För marsvinen var fleecfiltar, mjuka korgar, hus, andra gömställen, kartonger, löv,

stenar, spån samt färska grönsaker exempel på övriga resurser. Krukor eller lådor med jord eller sand i, färsk persilja och gräs i krukor, stenar, mossor, bark och annat från naturen, färsk mat, toarullar med godis i, hundtuggben, labrynter, klätterställningar, broar, hängmattor, toapapper som bomaterial samt olika leksaker var de resurser som angavs på övrigt bland guldhamsterägarna. Hos dvärghamstrarna var de övriga resurserna lådor med sand eller jord, kruka med färsk persilja, rötter, toalettrullar med godis i, lekhage, gungräda, rutschkana, fort, hängmatta samt hamstervadd som bomaterial.

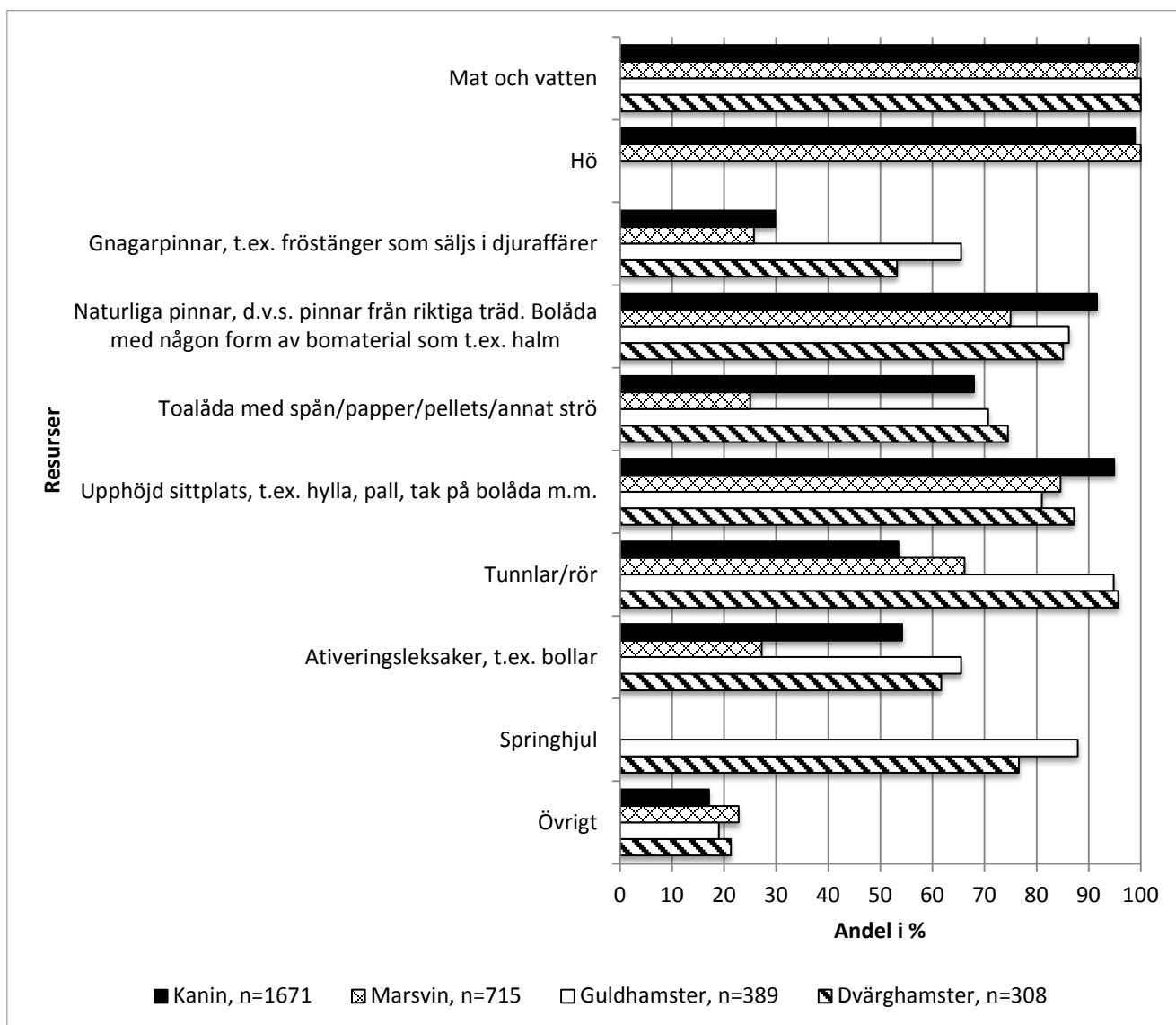

Fig. 5. Andel (%) av respondenterna som angav att deras djur hade de olika resurserna. Flera alternativ kunde väljas om djuret hade tillgång till flera av de nämnda resurserna.

Den vanligaste sysselsättningen med alla djurslag var gosa och kela, följt av att titta på (fig. 6). Många lekte även med sina djur. Träna och tävla var vanligast hos kaninägarna och ställa ut hos marsvinsägarna. Alla djurägarna utom en kaninägare hade burstädning som en regelbunden skötselrutin (fig. 7). Kloklippning var utbrett bland både kaninägare och marsvinsägare men förekom även i viss utsträckning bland guld- och dvärghamsterägarna. Borstning eller klippning av päls var vanligast bland marsvinsägarna följt av kaninägarna.

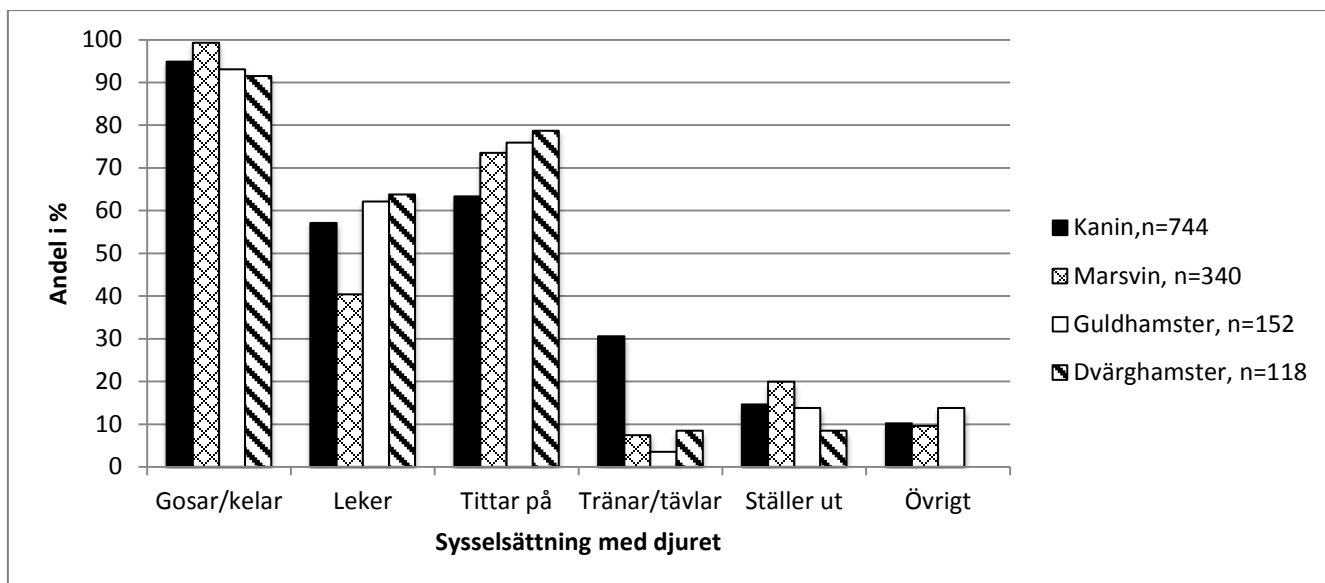

Fig. 6. Hur stor andel (%) av respondenterna eller deras barn som gör de olika aktiviteterna med sina djur. Flera alternativ kunde väljas.

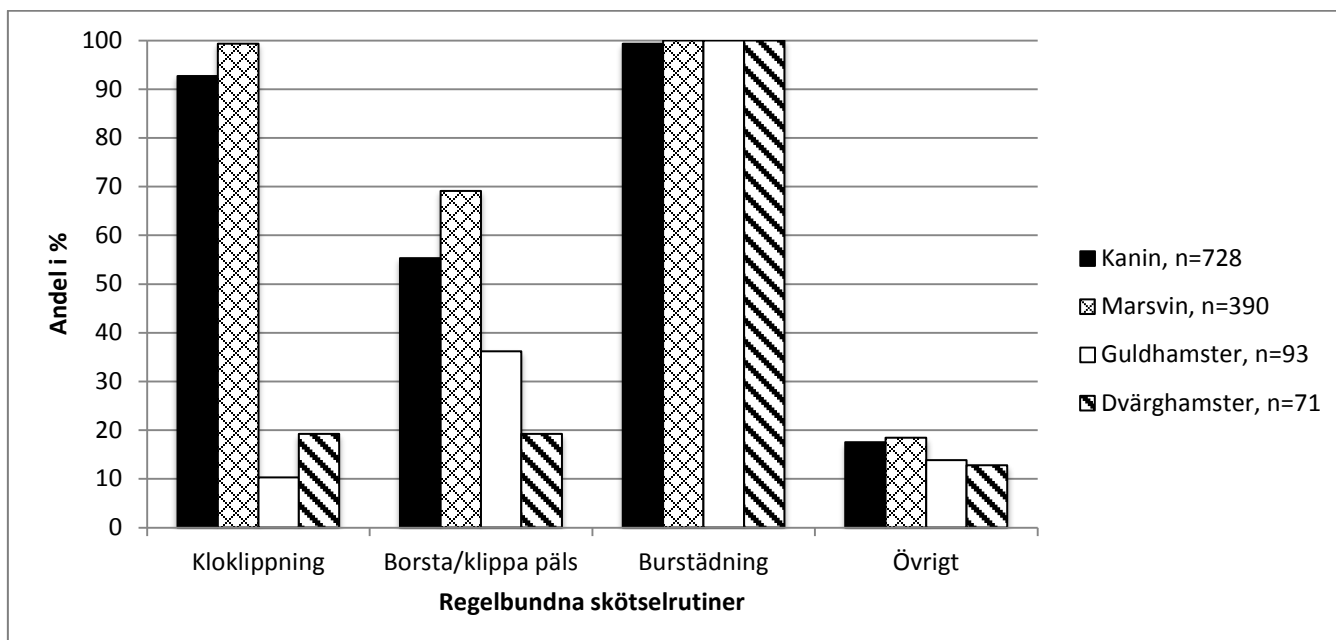

Fig. 7. Hur stor andel (%) av respondenterna eller dess barn som utför de olika skötselrutinerna regelbundet. Flera alternativ kunde väljas.

4.4. Problembeteenden och djurägarens kunskap

Det var störst andel kaninägare som uppgav att de inte upplevt problembeteenden hos sitt djur (fig. 8). Aggressivitet av något slag var vanligt hos alla djur. Urinmarkering på saker eller folk var vanligare hos kanin än hos de andra, att djuret grävde på ställen de inte skulle var mest frekvent hos kanin. De respondenter som svarade övrigt angav bland annat att djuren var aggressiva mot människor och andra djur i hushållet, att de urinerade på ställen de inte skulle, bet sönder saker, grävde där de inte skulle, att de rymde, att det var svårt med kloklippning, att marsvinet lät under nattetid samt att djuret var rädd.

Över 70 % av djurägarna hos alla djurslag uppgav att problembeteendets besvärlighet var mellan 1 och 3 på skala 1-6 där 1 var inte besvärligt alls och 6 var att de övervägde att lämna bort djuret (fig. 9).

Av de som svarade på frågan om de vänt sig någonstans för att få hjälp, tips och råd med sitt djurs problembeteenden svarade 43,6 % av de totalt 181 kaninägarna, 55,6 % av de totalt 63 marsvinsägarna 52,0 % av de totalt 25 guldhamsterägarna och 41,7 % av de totalt 24 dvärghamsterägarna att de gjort det. Exempel på ställen de vänt sig till var olika internetsidor och sociala medier, vänner och bekanta, etologer, kunniga inom djurarten, uppfödare, veterinär, zoobutik samt faktaböcker. Det var störst andel marsvinsägare som ansåg att de fått väldigt bra hjälp när de vänt sig till någon för att få tips, råd och hjälp med sitt djurs problembeteende (fig. 10).

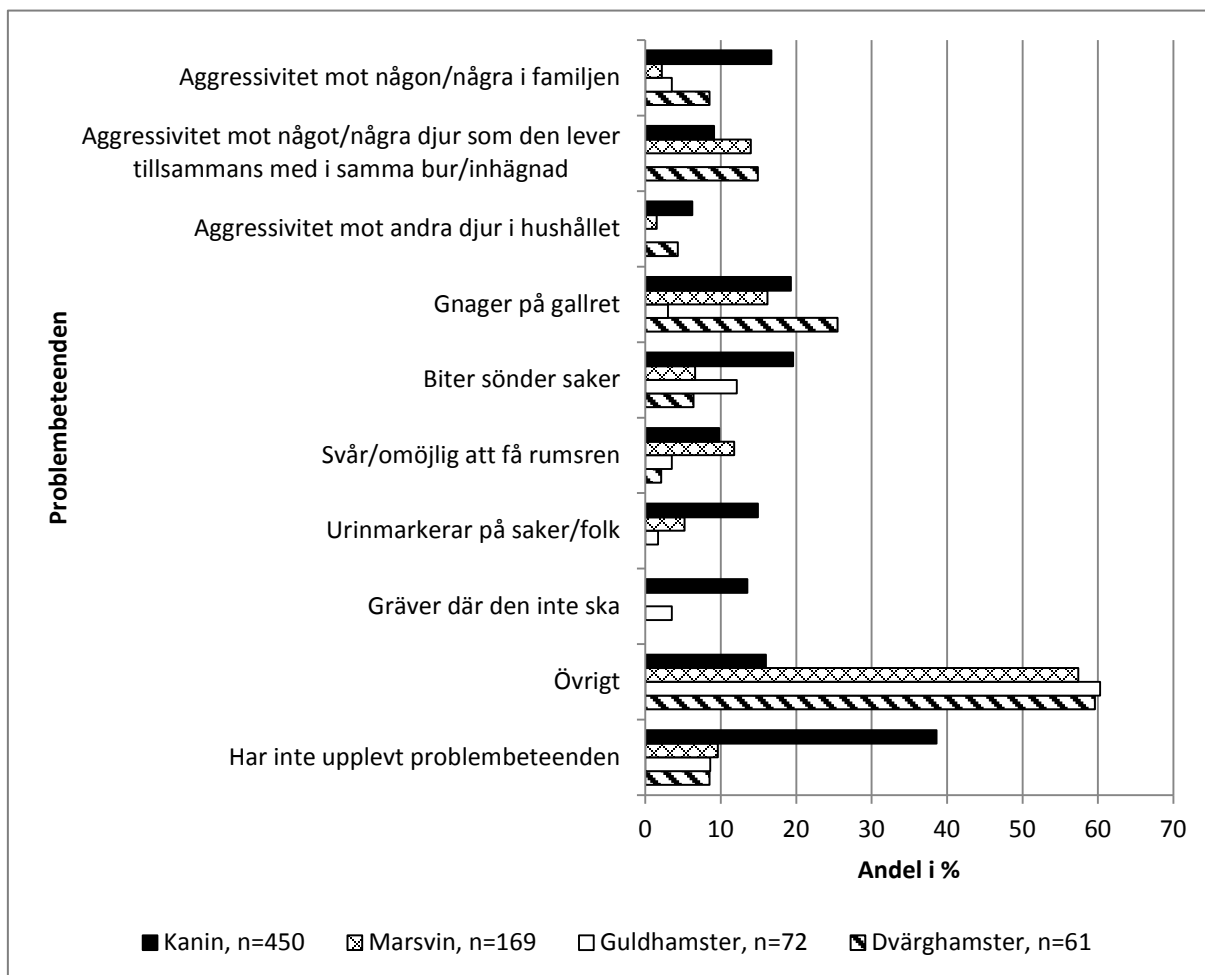

Fig. 8. Hur stor andel av respondenterna som upplevt olika problembeteenden hos sitt djur. Flera alternativ kunde väljas.

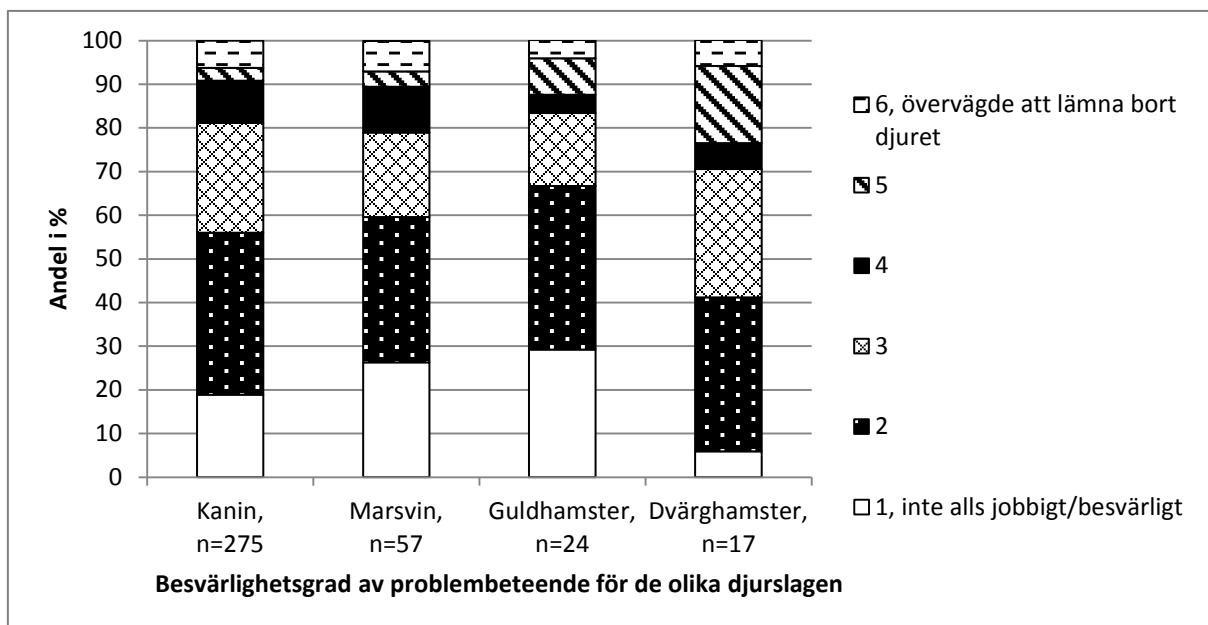

Fig. 9. Hur många procent av djurägarna som angav att deras djurs problembeteende var av de olika besvärighetsgraderna på en skala från 1, inte jobbigt alls till 6, övervägde att lämna bort djuret.

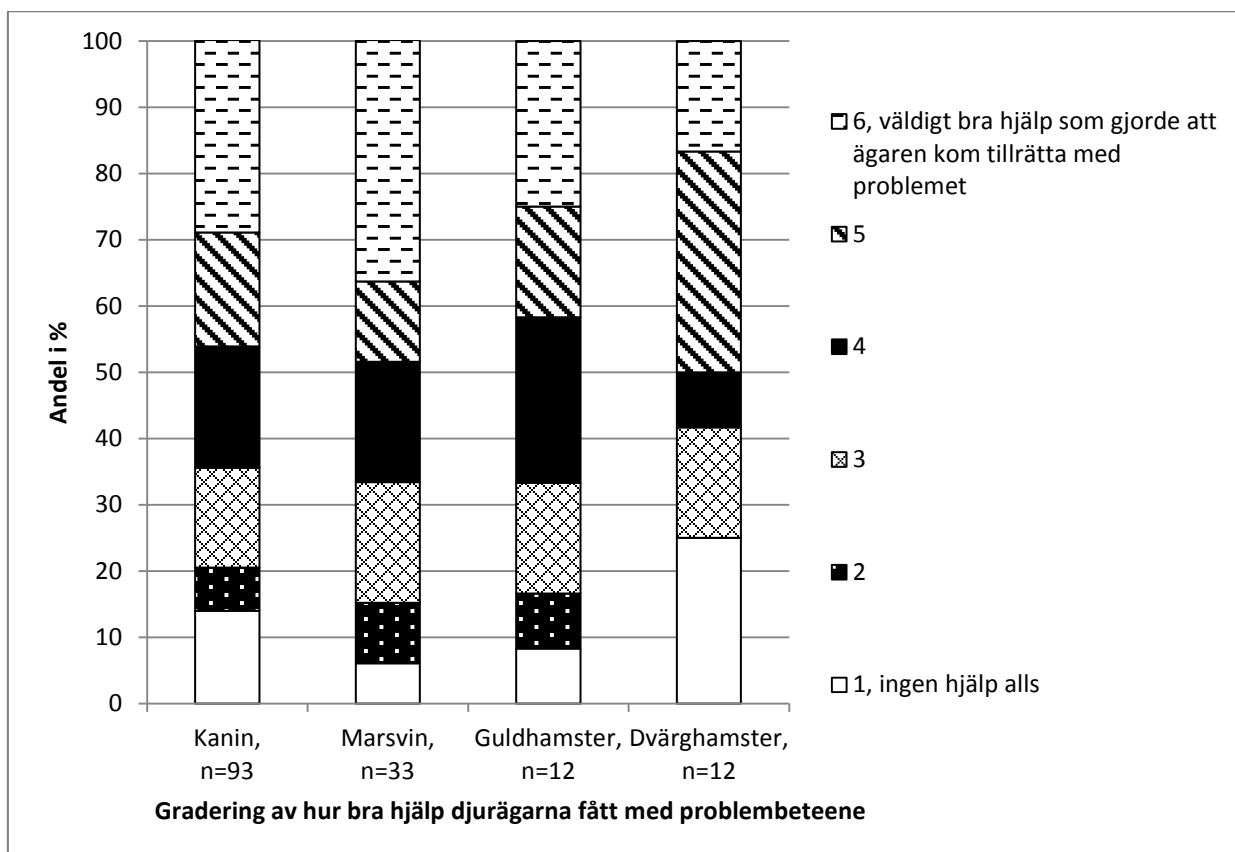

Fig. 10. Hur bra hjälp djurägarna ansåg att de fick när de vände sig till någon för tips, råd och hjälp med sitt djurs problembeteende på en skala från 1, ingen hjälp alls till 6, väldigt bra hjälp som gjorde att ägaren kom till rätta med problemet visat i procent för de olika djurslagen.

På en skala 1-6, där 1 var väldigt låg och 6 var väldigt hög, om hur bra kunskap respondenterna ansåg sig ha om sitt djurslag när de bestämde sig för att skaffa sitt djur

svarade 64,8 % av kaninägarna, 68,4 % av marsvinsägarna, 72,5 % av guldhamsterägarna och 72,3 % av dvärghamsterägarna 4 eller högre. De flesta respondenterna läste på fakta om sitt djurslag innan de införskaffade det och majoriteten ansåg sig ha tillräckligt med kunskap när djuret införskaffades (fig. 11).

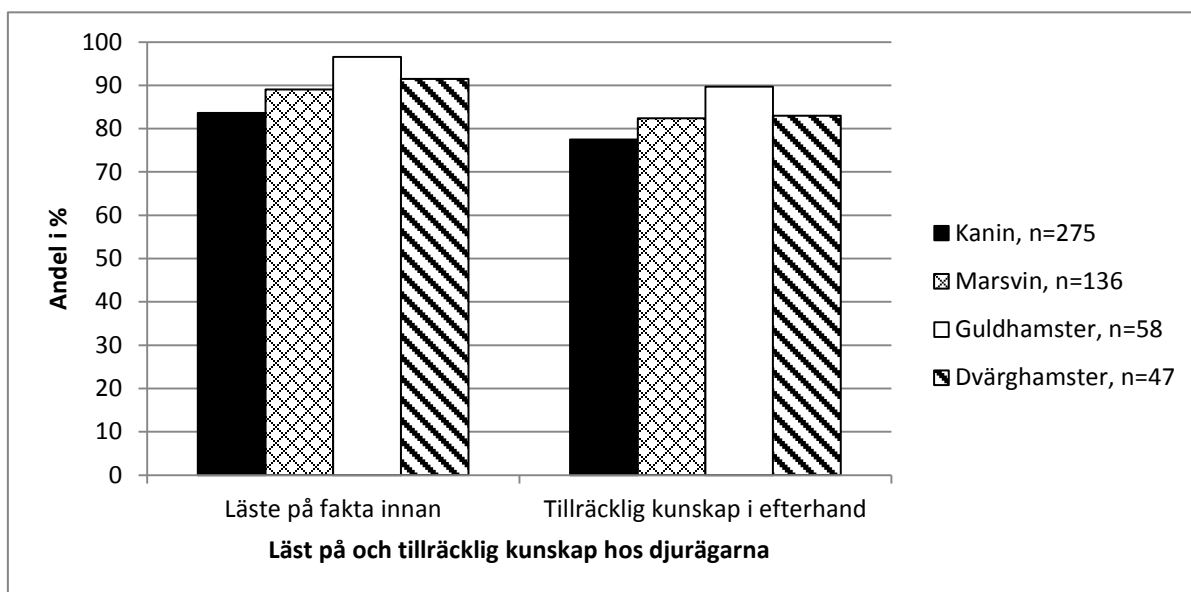

Fig. 11. Hur stor andel av respondenterna som läste på fakta om sitt djurslag innan de införskaffade det och hur stor andel som när de hade skaffat sitt djur ansåg att de hade tillräckligt med kunskap.

5. Diskussion

5.1. Information om respondenterna

Fördelning av antalet respondenter mellan de olika djurslagen var ojämn. Detta kan bero på att antalet medlemmar i de olika Facebookgrupperna skiljde sig. En majoritet av respondenterna var kaninägare och de kaninrelaterade grupperna på Facebook hade flest medlemmar. Det kan även bero på att det finns fler människor som har kanin än de övriga djurslagen. Tabell 2.5.1 i en rapport av Statistiska centralbyrån (2012) visar att det år 2012 var 2,8 % ($\pm 1,0$) av de svenska hushållen som hade kanin medan det endast var 0,6 % ($\pm 0,1$) som hade marsvin och 0,9 % ($\pm 0,5$) som hade hamstrar. Denna rapport har några år på nacken, men det är tänkbart att det finns en liknande skillnad mellan djurslagen även idag.

Skillnaden mellan antal kvinnor och män var för stor för att kunna göra jämförelser mellan könen.

De flesta respondenterna var födda på 1990-talet och näst flest på 1980-talet. En orsak till detta kan vara att jag och majoriteten av mina Facebookvänner är födda på 80- och 90-talet och eftersom vänner till mig delade enkäterna till sina vänner spreds den främst till dessa åldersgrupper. De flesta i de olika grupperna som enkäterna lades upp i verkar också vara i dessa åldersgrupper och i och med att även många av dessa delade vidare till sina vänner spreds det även där främst till de ålderskategorierna. Det kan även bero på att det är vanligast att folk i dessa ålderskategorier har små sällskapsdjur, men det är enbart ett antagande då jag inte hittat statistik på detta.

5.2. Införskaffande och förväntan

De flesta djur införskaffades när de var i åldern mellan rekommenderad avvänjningsålder och sex månader. Detta var inte förvånande eftersom det överlag verkar vara vanligt att folk vill skaffa unga djur. Det var större andel kaniner och marsvin än guldhamstrar och dvärghamstrar som införskaffades när de var äldre än ett år. Detta beror troligen på att kaniner och marsvin lever längre än hamstrar. Dels innebär det att många kanske inte vill köpa en hamster som är över ett år gammal på grund av att den inte kommer leva så länge till och dels finns det troligtvis fler kaniner och marsvin till salu som är över ett år eftersom de lever längre än hamstrar då hamstrar enligt Berg (2004) lever i ett till tre år.

För sällskapets skull var alternativet störst andel respondenter svarade var anledningen till att de skaffade sitt djur. Archer (1997) skriver att många människor ser sällskapsdjur som en familjemedlem och studier har till och med visat att en del människor sörjer bortgången av sitt djur lika mycket som bortgången av närstående. Artikeln av Archer (1997) handlar om hundar och katter som sällskapsdjur för att författaren menar att människan har starkast relation till de två djurslagen men känns ändå relevant eftersom många har starka band även till andra sällskapsdjur och det kan vara en förklaring till att djuren i första hand skaffas just för sällskapets skull. Många ser sina sällskapsdjur som barn och det kan främst i västvärlden bero på det moderna samhället med allt mindre familjer (Archer, 1997). Vidare skriver författaren att det finns indikationer på att singlar och skilda har starkare band till sina djur än barnfamiljer. Viktigt att notera är att artikeln av Archer (1997) är en review-artikel. Författaren har inte gjort någon egen undersökning utan har sammanställt, redovisat och diskuterat andra artiklars resultat, vilket innebär att den fakta som presenteras i artikeln är författarens tolkning av andra artiklar och det är därför inte säkert att allt framställs korrekt. Dock ger en review-artikel en bred överblick eftersom den presenterar olika studiers forskning. Artikeln är från 1997 vilket innebär att de studier den baseras på är ännu äldre. Detta är också en nackdel då det har hunnit hända mycket sedan 1980- och 1990-talet.

Att ägarna ville träna eller tävla med sitt djur var vanligast bland kaninägarna vilket troligen beror på att det är allmänt känt att det går att träna och tävla med kaniner via Sveriges Kaninhoppares Riksförbund (2013) i och med sporten kaninhoppning. Det var glädjande att se att träning eller tävling även förekom hos de andra djurslagen då detta betyder att djuren får stimulans och uppmärksamhet från ägaren i samband med detta.

Andelen respondenter som skaffade djuret för sitt barns skull var cirka 15 % hos alla djurslag. Det i sig är inget problem, men om det antas att barnet själv ska sköta om och ta ansvar för djuret kan det bli ett problem då ett barn kanske inte har kunskapen och möjligheten att själv ta reda på hur det ska skötas. Det framkommer inte i denna undersökning om ansvaret för djuren läggs på barnen, men runt 15 % av respondenterna för varje djurslag har även angett att en av deras förväntningar var att barnet skulle tycka att det var roligt att ansvara för ett eget djur. Ett par stycken har svarat att deras barn tröttnade fort på djuret och att det därför blev föräldrarna som fick ta hand om djuret. Detta kan leda till att djuren får mindre stimulans än de behöver för att må bra eftersom om föräldern inte är intresserad av djuret och barnet tröttnar finns det ingen som är motiverad till att hålla interagera med djuret. Självklart behöver så inte vara fallet, föräldern kan vara intresserad även om djuret skaffades för barnets skull, men risken för en försämrad djurvälstånd finns.

Många tyckte att deras djur var svåra att få tama vilket är tråkigt för djurägaren, speciellt med tanke på att många förväntade sig ett djur att kela med. Studier har visat att kaniners band till människor blir starkare om de hanteras av människor under sin första

levnadsvecka i samband med digivning (Pongrácz & Altbäcker, 1999; Csatádi *et al.*, 2007). Pongrácz & Altbäcker (1999) menar också att kaniner som uppvisar rädsla för människor gör detta för att de ser människan som en predator men om de hanteras i tidig ålder lär de sig att känna igen människor och därmed minskar rädslan. Det kan vara svårt att veta om och hur mycket djuren hanteras av den som föder upp dem, men jag tror att chansen att djuren hanteras som ungar är större hos uppfödare än djurgrossister. Att dessutom välja uppfödare med omsorg samt åka och besöka denne ökar chansen ännu mer och ger en större möjlighet att få ett djur som är lätt att få tam.

5.3. Hållning och skötsel

Det var bra att alla gulldhamstrar hölls ensamma eftersom de ska hållas ensamma enligt lagstiftningen (L 80) och att de enligt Berg (2004) inte lever tillsammans i det vilda.

Mer än hälften av kaninerna levde ensamma trots att kaniner enligt Smith (2004) och Seaman *et al.* (2008) är sociala djur som har ett utbyte av att leva tillsammans. Detta är troligtvis ett välfärdsproblem för kaninerna och antagligen än värre om ägaren inte interagerar med sin kanin så mycket så att den får ägna den mesta tiden själv i sin bur. Att öka andelen kaniner som lever tillsammans med andra kaniner skulle vara ett bra steg mot en förbättrad välfärd för kaniner. Marsvin är sociala djur (Honeycutt, 2004) och 85,3 % av marsvinen levde i min undersökning tillsammans med ett eller flera marsvin vilket var positivt. Dvärghamstrar ska, precis som marsvin hållas i par enligt 8 kap. 1 § L 80 och Berg (2004) skriver att dvärghamstrar kan leva i par, ändå levde bara 42,5 % av dvärghamstrarna i denna studie i par eller grupp. Det var även några kaniner och marsvin som levde tillsammans. Det råder delade meningar om detta är positivt eller negativt för djuren och till min undersökning har ingen vetenskaplig artikel hittats i ämnet. Däremot har en veterinär (Tornvall, 2015) skrivit på en hemsida där djurägare kan fråga om tips och råd att kaniner och marsvin brukar fungera bra ihop rent socialt men att de på grund av en bakterie som kaniner har inte ska hållas tillsammans för att den kan göra att marsvinet får lunginflammation. Denna källas trovärdighet kan ifrågasättas, men rent generellt bör en veterinär ha kunskap om olika sjukdomar och bakterier hos djur. Huruvida veterinären har kunskap om beteenden eller ej är omöjligt att veta men det känns rimligt att de skulle kunna ha någon form av socialt utbyte med varandra. Däremot kommunicerar de på olika sätt, kaniner använder mest dofter (Smith, 2004) medan marsvin använder mycket ljud (Honeycutt, 2004) och det är därför tänkbart att de kan ha svårt att kommunicera med varandra. Jag tror definitivt att ökad frekvens av par- eller gruppållning av dessa tre djurslag skulle öka deras välfärd betydligt.

Värt att notera, även om det inte gällde många individer, är att en del djur hölls i en inhägnad eller bur som var mindre än de lagstadgade minimimåtten. Wiedenmayer (1995) såg i sin studie att större andel gerbiler utvecklade ett stereotypt grävbetende om de hölls i en liten bur jämfört med om de hölls i en större bur. Skillnaden var dock inte signifikant, antalet djur i studien var få och författaren diskuterade även att strömmaterial kunde ha betydelse, men det var inget de tog hänsyn till i studien. Princz *et al.* (2008) undersökte i sin studie vilken höjd på buren kaniner föredrog. I ett försök hölls kaninerna i ett utrymme med fyra olika delar som hade olika takhöjder på 20, 30 och 40 centimeter samt att det i en del inte fanns något burtak (Princz *et al.*, 2008). I det ena försöket hade de en densitet på 16 kaniner/kvadratmeter och i det andra var densiteten 12 kaniner/kvadratmeter och författarna kunde då se att kaninerna var minst villiga att vistas i delen utan tak oberoende av djurtätheten. När densiteten var 16 kaniner/kvadratmeter kunde de inte se någon skillnad i vilken takhöjd av 20, 30 och 40 centimeter kaninerna föredrog, men när densiteten var 12 kaniner/kvadratmeter var det lika många kaniner i delarna med 20 och

30 centimeters takhöjd men 3 % fler kaniner som valde takhöjden 40 centimeter (Princz *et al.*, 2008). Studien gjordes på växande kaniner så de kunde även se att ju längre tiden gick, ju färre kaniner valde delen med 20 centimeters takhöjd och ju fler valde delen utan burtak när densiteten var 16 kaniner/kvadratmeter. När densiteten var 12 kaniner/ kvadratmeter kunde de inte se någon förändring medan kaninerna växte. Under den aktiva perioden av dygnet (23:00-05:00) var det vanligast att kaninerna befann sig i delen där takhöjden var 40 centimeter och under viloperioden (11:00-17:00) befann sig flest kaniner i delen där takhöjden var 20 centimeter (Princz *et al.*, 2008). Denna studie hade ett bra upplägg, de videofilmade dygnet runt och gjorde en scan sampling en gång varje halvtimme vilket ger en bra överblick över hela dygnet, men i och med att det bara registreras vad djuren gör två gånger i timmen är det svårt att veta om det de gör just då är det mest frekventa beteendet eller inte. Utifrån detta verkar höjden i utrymmet kaniner hålls ha en betydelse. De verkar inte föredra öppet tak, vilket kan tänkas bero på att de känner sig mer utsatta för ett eventuellt predatorhot, men de vill heller inte ha den lägsta takhöjden. Kaniner ses ofta enligt min erfarenhet sitta på bakbenen och spana, vilket inte är möjligt om takhöjden är låg. Med en lägre densitet av djur kunde författarna se att kaninerna föredrog utrymmet med 40 centimeter takhöjd. Att skillnaden inte kunde ses med högre densitet av djur beror troligtvis på att det var för trångt för att alla kaniner skulle kunna befinna sig där de ville och de blev istället tvungna att uppehålla sig där det fanns plats. Detta är något jag tror påverkade resultatet i studien väldigt mycket, hade densiteten varit mindre hade troligtvis alla kaniner valt att vara på det ställe de trivdes bäst och större skillnader hade kunnat ses mellan takhöjderna. Att författarna ändå kunde se indikationer på att kaninerna föredrog högre takhöjd tycker jag tyder på att det kan vara ett välfärdsproblem för de kaniner som hålls med en för låg takhöjd. Dessutom är det viktigt att tänka på att både när det gäller yta och takhöjd anger lagstiftningen minimimått. Ju större djuren har, desto större är chansen till en god välfärd.

Hauzenberger *et al.* (2006) jämförde om djupet på ströbädden påverkade guldhamstrar. De jämförde guldhamstrar på låg ströbädd (10 centimeter djup), medel ströbädd (40 centimeter djup) samt djup ströbädd (80 centimeter djup). De kunde bland annat se att gallergnagning inte förekom hos guldhamstrarna på djup ströbädd och att durationen av och antal djur som utförde gallergnagning ökade med minskat ströbäddsdjup samt att 50 % av guldhamstrarna på låg ströbädd gallergnagde (Hauzenberger *et al.*, 2006). De guldhamstrar som hölls på låg ströbädd sprang i springhjulen mer än de som hölls på medel eller djup ströbädd och de guldhamstrar som hölls på djup ströbädd sprang minst i springhjulet men det fanns ingen signifikant skillnad mellan medel och djup ströbädd (Hauzenberger *et al.*, 2006). Alla guldhamstrar som hölls på medel eller djup ströbädd byggde hålor och gångar som de ockuperade och guldhamstrarna på djup ströbädd spenderade mer tid i sina egengrävda hålor än guldhamstrarna på låg ströbädd spenderade i sina hus (Hauzenberger *et al.*, 2006). Ett problembeteende som förekom, om än inte i stor utsträckning, hos kaniner och guldhamstrar i min studie var att djuren grävde där de inte skulle. Det är enligt Hauzenberger *et al.* (2006) vanligt att guldhamstrar hålls i burar med endast fem centimeter tjockt lager av spån och med ett hus och springhjul som inredning. Bristen på strö att gräva i kan vara en stor anledning till problembeteenden hos både kaniner, guldhamstrar och dvärghamstrar eftersom de i det vilda gräver hålor. Att förändra de burar som säljs till dessa djur så att det finns möjlighet att ha en djup ströbädd vore definitivt ett bra steg på vägen. Det skulle med stor sannolikhet förbättra välfärden avsevärt för hamstrarna om de hölls i burar med djup ströbädd och därmed skulle troligtvis problembeteenden minska och även kaniner skulle må bra av att ha grävomöjligheter. Detta var dock inget som fanns som alternativ att välja som resurs, men en del har svarat på övrigt att deras kanin har en grävlåda eller får komma ut och gräva och detta är något som

jag tror förbättrar deras välfärd avsevärt, hamsterägare har även svarat att deras djur har tillgång till en kruka med jord i. Denna undersökning ger inget svar på om djuren med grävning har färre problembeteenden än de som inte har grävning men det är sannolikt att så kan vara fallet och vare sig det är så eller inte kan välfärden förbättras genom att ge dem grävning. Även det faktum att inte alla hamstrar hade bolåda är ett problem då hus kan ses som ett substitut för hålorna de gräver i det vilda.

Någon enstaka angav att djuret inte har mat och vatten men detta bör vara ett felsvar av respondenten då det kan förutsättas att alla djur har detta. En del kaniner och marsvin hade inte tillgång till hö men enligt lagstiftningen (L 80) ska de ha fri tillgång till hö eller annat grovfoder, förhoppningsvis har de annat grovfoder trots att det inte framkom under övrigt. Om det är så att några individer inte har fri tillgång till grovfoder är detta ett djurskyddsproblem eftersom grovfodret hjälper till med att slipa ned tänderna. Både kaniner och marsvin har tänder som aldrig slutar växa (Smith, 2004; Honeycutt, 2004) och det är just därför de ska ha grovfoder för annars riskerar tänderna att bli för långa.

Drygt 85 % av guldhamstrarna och 75 % av dvärghamstrarna hade springhjul som en resurs. Eberli *et al.* (2011) undersökte i sin studie om tillgången till ett fungerande springhjul kunde minska stressen hos hamstrar efter de utsatts för hantering av människor eller för exponering av illrar. Författarna kunde se att hamstrarna sprang signifikant mer i springhjulet efter de blivit exponerade för en iller, även kontrollgruppen sprang mer i springhjulet dagen efter trots att de inte exponerats för en iller men skillnaden för kontrollgruppen var inte signifikant. Hamstrarna som utsattes för hantering av människor ökade också användandet av springhjulet, men denna skillnad var inte signifikant (Eberli *et al.*, 2011). Författarna kom inte fram till om springhjulet minskade stressen hos hamstrarna, men de diskuterade att resultatet tyder på att hamstrarna använder springhjulet mer i stressade situationer och att detta kan vara ett flyktbeteende. De kunde även se att kroppstemperaturen och användandet av springhjul hos hamstrarna var korrelerade när de exponerades för en iller och drar slutsatsen att springhjulet hjälper hamstrarna att minska stressen (Eberli *et al.*, 2011). Resultaten och orsakerna till dem var i studien av Eberli *et al.* (2011) väldigt oklara men trots det och även om det var vid extremt stressfulla situationer som en signifikant skillnad kunde visas kan det tänkas att springhjul är bra för hamstrar, då de kan utsättas för stressfulla situationer som sällskapsdjur. I och med att de även är djur som springer långa sträckor (Honeycutt, 2004) kan springhjulet hjälpa dem att få utlopp för detta. Gebhardt-Henrich *et al.* (2005) kunde i sin studie se att ett väl fungerande springhjul minskade stereotypa beteenden hos guldhamstrar. Det kan tänkas att även problembeteende minskar om de har ett springhjul. Studierna (Eberli *et al.*, 2011; Gebhardt-Henrich *et al.*, 2005) är utförda på guldhamstrar men resultatet går troligtvis att applicera även på dvärghamstrar då de två arterna beskrivs som väldigt lika av Honeycutt (2004).

Att byta ut resurser och ändra om i miljön så att det blir nya saker för djuren att undersöka kan tänkas öka välfärden då det till exempel stimulerar deras undersökande och födosökande beteende. Csatađi *et al.* (2008) kunde i sin studie visa att det är viktigt att berikningen till primater byts ut till nya saker för att de inte ska tröttna och detta är något som jag anser även kan appliceras på andra djur.

5.4. Problembeteenden och djurägarens kunskap

Friedman (2007) menar att beteenden är något djuren gör, inte något de har och problembeteenden uppstår inte i sammanhang utan i djuren. Om vi tror att problemen uppstår i djuren försöker vi förändra djuret, men om vi istället tror att problemen uppstår i sammanhang försöker vi förändra sammanhanget (Friedman, 2007). Vidare skriver

författaren att det är viktigt att inte beskriva problemet beteendet som djurets personlighet eller en etikett utan problembeteendesituationen är den som bör beskrivas. Att använda etiketter kan leda till allvarliga skyldigheter hos djuret på grund av att; 1) etiketter är baserade på ickevetenskapliga resonemang, 2) etiketter blir självuppfyllande profetior, 3) etiketter gör att ineffektiva, kraftfulla eller skadliga strategier används, 4) etiketter ger en falsk känsla av att problemet har beskrivits, när det egentligen bara har givits ett namn, och sökandet efter orsaken till problemet avslutas samt 5) etiketter ger oss en anledning till att göra oss av med djuret (Friedman, 2007). För att få en effektiv intervention är det viktigt att byta ut etiketten mot vad djuret verkligen gör, vad som händer i samband med att djuret utför problembeteendet samt vad syftet för djuret är, det vill säga vad konsekvensen av beteendet är (Friedman, 2007).

Flera av respondenterna angav under övrigt att djuren var aggressiva, urinmarkerade, bet sönder saker och grävde där de inte ska, trots att detta var beteenden som fanns som alternativ. Detta ger en felaktig bild eftersom andelen respondenter som svarade övrigt egentligen skulle vara betydligt lägre om de inte skrivit in sådant som fanns som alternativ på övrigt. Det kan också vara så att andelen respondenter som upplevde de olika problembeteendena skulle varit högre om de inte valde de alternativen utan istället bara valde övrigt eller så valde de både alternativen och fyllde i detsamma under övrigt.

För att få hjälp, tips och råd med problembeteenden vände sig de flesta till internetsidor och sociala medier. Trovärdigheten bland de källorna är inte särskilt hög eftersom vem som helst kan skriva där och det skulle vara önskvärt om fler vände sig till exempelvis etologer som är utbildade inom djurs beteenden. De flesta ansåg ändå att de hade fått bra hjälp med problemet och många svarade att problemet blivit löst vilket är bra.

Många tänkbara orsaker till problembeteenden har tagits upp i tidigare stycken. Det verkar främst vara levnadsmiljön och uppväxten som ger olika problembeteenden och genom att förändra dessa till mer naturliga miljöer och mer socialisering med djuren vid ung ålder skulle troligtvis många problembeteenden förebyggas. I och med att de flesta problembeteendena är naturliga beteenden tror jag ovan nämnda förändringar samt mer kunskap om djurens naturliga beteenden och behov skulle kunna förhindra uppkomsten av många problembeteenden.

De flesta djurägarna läste på om sitt djurslag vilket är positivt, däremot framgår det inte vad de läste på om och varifrån de hämtade fakta. Det går därför inte att avgöra utifrån denna undersökning om kunskapen som djurägarna hade var relevant kunskap. Många angav att de i efterhand kände att de hade tillräckligt med kunskap vilket är positivt. Det går dock inte att säkerställa om de verkligen hade det eller inte då det beror på vad som menas med tillräcklig kunskap. Innebär det att veta vad djuret behöver för att överleva eller innebär det att veta vad djuret behöver för att få en så god välfärd som möjligt? Detta är något som kan variera mellan de olika respondenterna, jag som skriver detta arbete samt ni som läser detta. Därför går det inte riktigt att besvara frågan om kunskapen hos djurägarna är tillräcklig eller inte men det skulle kanske kunna testas genom någon form av kunskapsundersökning där djurägare får svara på olika frågor och få olika scenarion att ta ställning till.

5.5 Undersökningen

Något som ska tas i beaktande är att människor ofta är med i Facebookgrupper för att de är intresserade av det gruppen handlar om. Det kan innebära att de flesta som sett enkäterna i grupperna är väldigt intresserade medan andra som inte är intresserade heller inte är med i grupperna och därmed kanske inte sett enkäterna vilket kan påverka resultatet då en

intresserad person kanske gör mer med sitt djur, har fler resurser och mer kunskap. Den ena av kaningruppernas syfte är att förändra hållningen av kaniner genom att förespråka större ytor och mer resurser och att många ur den gruppen troligtvis har besvarat enkäten kan ha påverkat resultatet och gett en bättre bild av hur djuren hålls och sköts än om enkäterna hade skickats ut slumpmässigt.

Ett misstag som gjordes var att naturliga pinnar och bolåda med till exempel halm hamnade på samma svarsalternativ på frågan om resurser. Detta upptäcktes tyvärr när många redan hade besvarat enkäten och det fann då ingen möjlighet att ändra detta. Det är många som svarade att de hade denna resurs till sina djur, över 90 % på kanin, över 70 % på marsvin och över 80 % på guldhamster och dvärghamster. Jag tror att de allra flesta som har svarat att de har denna resurs har svarat det för att de har en bolåda till sina djur eftersom jag tror att det är vanligare att folk har en bolåda än naturliga pinnar till sina djur. Det kan även vara åt andra hållet, det vill säga att vissa som har bolåda till sina djur inte har svarat att de har den resursen eftersom det står naturliga pinnar först. Detta skulle kunna vara en förklaring till att inte alla kaniner, guldhamstrar och dvärghamstrar har bolåda med bomaterial trots att det står i lagstiftningen (L 80) att de ska ha det.

En del frågor har missförstått av många respondenter och resultaten stämmer därför inte överrens med verkligheten. Ett exempel på detta är frågan ”Har du avlivat något djur av annan anledning än att den var sjuk eller gammal?” där de som svarade ja fick skriva vad anledningen var. På denna fråga har 24,7 % av kaninägarna, 9,6 % av marsvinsägarna, 6,9 % av guldhamsterägarna och 17,0 % av dvärghamsterägarna svarat ja. När anledningarna gicks igenom har närmare 90 % skrivit att djuret var gammalt eller sjukt. Detta ger såklart ett väldigt missvisande resultat då procenten som svarade ja på frågan skulle ha varit betydligt lägre om de hade svarat på ett korrekt sätt. Dessutom kan det finnas respondenter som aldrig har haft ett djur tidigare, dessa har då troligtvis svarat nej på frågan, men egentligen blir det missvisande eftersom det för dem inte funnits något tillfälle där de kunnat sälja eller avliva ett djur. Resultatet på denna fråga blev därför alltför missvisande och plockades bort, dessutom behövdes inte frågan för att besvara frågeställningarna.

Att många klickat upp enkäterna men sedan inte svarat kan bero på att folk klickat upp enkäten men valt att besvara den senare. Folk kan även ha tryckt upp fler än en enkät av till exempel nyfikenhet trots att de inte har tänkt eller kan besvara den för att de inte har det djurslaget. Det var även en del avhopp mitt i enkäterna, vilket gjorde att dessa respondenters svar inte tagits med i resultatet. En anledning till avhopp kan vara att enkäterna var långa och innehöll många frågor. Detta berodde på att en bred bild om det mesta som rör djuren ville fås, men när resultatet skulle sammanställas har en del frågor plockats bort av olika anledningar, vissa frågor hade inte behövt vara med och om dessa frågor inte varit med hade kanske fler besvarat enkäten.

5.6. Framtida forskning och slutsatser

Det finns bevis på att kaniner, precis som de flesta gnagare, är sociala djur (Pongrácz & Altbäcker, 1999; Smith, 2004; Csáti *et al.*, 2007; Seaman *et al.*, 2008) och jag anser därför att även kaniner bör innefattas av 8 kap. 1 § L 80 där det står att gnagare, förutom guldhamstrar, ska hållas i par eller grupp om det inte finns särskilda skäl till att inte göra det.

Forskning visar att en djup ströbädd till guldhamstrar gör att stereotypa beteenden minskar eller upphör helt (Hauzenberger *et al.*, 2006). Med stöd av detta anser jag att en paragraf om att guldhamstrar och dvärghamstrar ska ha en djup ströbädd, gärna runt 80 centimeter djup, bör införas. Eftersom tanken med en djup ströbädd är att de ska kunna gräva gångar

och hålor är det viktigt att forska på vilka strömedel som är lämpliga så att även detta kan föras in i lagstiftningen. Även lagstadgade gräv möjligheter för kanin och marsvin vore önskvärt.

Jag anser att det finns stöd för upphöra med försäljning av djur i zoobutik. Detta grundar jag dels på de studier som redovisats här i arbetet angående att kaniner blir tamare och visar mindre rädsla för människor om de hanteras som ungar (Pongrácz & Altbäcker, 1999; Csatádi *et al.*, 2007), vilket jag tror är större chans att det görs hos uppfödare än stora djurgrossister. Jag grundar även detta på att jag tror att det finns en ökad risk för impulsköp av djur när de finns lättillgängliga i zoobutiker jämfört med om folk måste kontakta uppfödare. Att minska impulsköpen skulle med stor säkerhet kunna ge djuren en förbättrad välfärd då folk kanske tänker efter, tar reda på mer och anstränger sig mer om de har kontakt med en uppfödare. Detta är dock inget som visats i denna studie och därför vill jag se forskning på just hur stor andel av dessa sällskapsdjur som impulsköps på grund av att de säljs i zoobutiker.

Jag tror att dessa förslag till lagändringar även skulle leda till förbättringar för samhället. Det har i denna studie visats att en hel del problembeteenden förekommer och även att vissa djur är svåra att få tama. Genom att öka välfärden för djuren och ge dem möjlighet att bete sig mer naturligt tror jag att vi skulle kunna få djur som uppvisar färre problembeteenden och som är lättare att få tama vilket är önskvärt hos djurägare. Det känns också relevant att nå ut med vilka lagkrav som finns och varför det är viktigt att följa dem eftersom resultaten visar att alla inte följer lagstiftningen.

Ett stort problem med detta arbete har varit att hitta fakta. Nästan hela inledningen baseras på en enda bok vilket inte är optimalt. Boken är en encyklopedi med olika författare, flera redigerare samt fakta baserad på olika källor vilket gör det till en relevant och trovärdig bok men givetvis hade fler källor, främst vetenskapliga artiklar, varit att föredra. Artikeln av Büttner (1994) gick inte att hitta så det som omnämns ur den artikeln är endast taget från artikelns abstract vilket är en nackdel då jag inte vet hur studien utfördes.

Därför anser jag att mer forskning behövs om bland annat vad som egentligen orsakar problembeteenden och hur kan de undvikas, främst genom mer forskning på djurslagen i sig och deras naturliga beteenden och behov. En annan viktig aspekt att forska vidare om är hur den kunskap och fakta som finns ska nå ut till gemene man. I denna undersökning angav vissa att de bett en etolog om råd, men det var inte många. De flesta vänder sig istället till forum, sociala medier och internetsidor som inte alltid är så pålitliga eftersom vem som helst kan skriva där, så forskning om hur kunskap, och då främst kunskap från sakkunniga som exempelvis etologer, ska nå ut är något som det bör forskas på. Ett sätt att förbättra detta, som jag själv försöker så gott jag kan och hinner, är att etologer engagerar sig i olika trådar och bidrar med den kunskap de har i de situationer där de känner att de kan komma med bra tips utan att ha träffat djuret och djurägaren.

Sammanfattning

Denna enkätundersökning behandlar sällskapsdjuren kanin, marsvin, gulldhamster och dvärghamster. Syftet var att ta reda på vilka som är de vanligaste anledningarna till att människor skaffar dessa sällskapsdjur, hur de hålls och sköts, vilken kunskap djurägarna har, om de upplever några problem med sina djur och hur dessa kan lösas samt hur välfärden för de små sällskapsdjuren kan förbättras.

Den vanligaste anledningen till införskaffning av något av ovanstående djur var för sällskapetets skull och de flesta verkar i efterhand vara nöjda även om många upplever problem med att få sitt djur tamt. Väldigt många interagerar med sina djur på något sätt

genom att till exempel kela med det. Bättre kunskap om varifrån djuret kommer och mer krav från köparen på att djuren ska hanteras som ungar skulle kunna bidra till att djuren är lättare att få tama vilket dels skulle gynna ägaren men också djuret som då inte ser människan som ett hot och troligen uppleva mindre stress.

Många av djuren, främst kaninerna, hålls i en bur eller inhägnad som är större än de minimimått som finns lagstadgade, men det förekommer även bland alla djurslag förutom gulddhamster att individer hålls på en yta som är för liten enligt lagstiftningen. Att djur hålls på en för liten yta är ett stort problem för välfärden och detta är något som bör vara ganska lätt att åtgärda. Välfärden skulle också förbättras avsevärt om de djur som hålls på en yta som är lika stor som minimimåtten fick större yta. En stor andel av djuren har olika resurser i sin bur eller inhägnad som berikar deras miljö och förbättrar välfärden och detta är något som kan förbättras ännu mer med fler resurser och genom att resurserna byts ut då och då så att det blir nytt och spännande för djuren.

Problembeteenden förekom hos alla djurslag men de flesta ansåg att problemen inte var till så stort besvär och många av de som vände sig någonstans för att få hjälp uppgav att de fick bra hjälp. Många läste på om sitt djurslag innan de införskaffade det och en stor del ansåg sig i efterhand ha tillräcklig kunskap om sitt djur. Ännu mer kunskap om djurs naturliga beteenden och behov skulle troligtvis kunna minska problembeteendena. Detta dels för att många av beteendena är fullt naturliga och inte ett problem för djuret i sig och dels för att hållningen skulle kunna förbättras så att djuret inte behöver utföra det så kallade problembeteendet.

Det råder stor brist på forskning om dessa sällskapsdjur vilket är ett stort problem då forskningen kan hjälpa till med att förbättra välfärden för djuren. Mer forskning om deras naturliga beteenden och behov, hur de påverkas av människans hållning, berikning och resurser för förbättrad välfärd är några exempel på saker jag vill se i framtida forskning.

Tillkännagivande

Tack till alla som besvarat och delat enkäterna. Tack Christina Lindqvist, min handledare som jag bollat idéer och tankar med samt för övrig hjälp och vägledning. Tack till min kritiska vän Emelie Kvarnsudde som gett tips och konstruktiv kritik. Slutligen vill jag tacka stöttande vänner och familj med ett extra tack till min syster som lånat mig sin dator då min egen gick sönder.

Referenser

- Archer, J. 1997. Why do people love their pets? *Evolution and human behavior*. 18, 237-259.
- Baumans, V. 2005. Environmental enrichment for laboratory rodents and rabbits: requirements of rodents, rabbits, and research. *Ilar Journal*. 46, 162-170.
- Berg, C. A. 2004. Hamsters. I: Grzimek's animal life encyclopedia – second edition, volume 16 Mammals V. (Red. M. C. McDade, S. Blachford, D. S. Blanchfield, M. Harris, C. Jeryan, K. Kretschmann, M. Springer & R. Thomasson). Farmington Hills, Gale.
- Büttner, D. 1994. Social influences on daily rhythms of guinea pigs and possible explanations by refuge behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*. 40, 73.
- Crowell-Davis, S. L. 2007. Behavior problems in pet rabbits. *Journal of Exotic Pet Medicine*. 16, 38-44.

- Csatádi, K., Bilko, Á. & Altbäcker, V. 2007. Specificity of early handling: Are rabbit pups able to distinguish between people? *Applied Animal Behaviour Science*. 107, 322-327.
- Csatádi, K., Leus, K. & Pereboom, J. J. M. 2008. A brief note on the effects of novel enrichment on an unwanted behaviour of captive bonobos. *Applied Animal Behaviour Science*. 112, 201-204.
- Eberli, P., Gebhardt-Henrich, S. G. & Steiger, A. 2011. The influence of handling and exposure to a ferret on body temperature and running wheel activity of golden hamsters (*Mesocricetus auratus*). *Applied Animal Behaviour Science*. 131, 131-137.
- Friedman, S. G. 2007. A framework for solving behavior problems: functional assessment and intervention planning. *Journal of Exotic Pet Medicine*. 16, 6-10.
- Gebhardt-Henrich, S. G., Vonlanthen, E. M. & Steiger, A. 2005. How does the running wheel affect the behaviour and reproduction of golden hamsters kept as pets? *Applied Animal Behaviour Science*. 95, 199-203.
- Hauzenberger, A. R., Gebhardt-Henrich, S. G. & Steiger, A. 2006. The influence of bedding depth on behaviour in golden hamsters (*Mesocricetus auratus*). *Applied Animal Behaviour Science*. 100, 280-294.
- Honeycutt, R. L. 2004. Cavies and maras (Caviidae). I: Grzimek's animal life encyclopedia – second edition, volume 16 Mammals V. (Red. M. C. McDade, S. Blachford, D. S. Blanchfield, M. Harris, C. Jeryan, K. Kretschmann, M. Springer & R. Thomasson). Farmington Hills, Gale.
- Pongrácz, P. & Altbäcker, V. 1999. The effect of early handling is dependent upon the state of the rabbit (*Oryctolagus cuniculus*) pups around nursing. *Developmental Psychobiology*. 35, 241-251.
- Princz, Z., Radnai, I., Biró-Németh, E., Matics, Z., Gerencsér, Z., Nagy, Z. & Scendrö, Z. 2008. Effect of cage height on the welfare of growing rabbits. *Applied Animal Behaviour Science*. 114, 284-295.
- Seaman, S. C., Waran, N. K., Mason, G. & D'Eath, R. B. 2008. Animal economics: assessing the motivation of female laboratory rabbits to reach a platform, social contact and food. *Animal Behaviour*. 75, 31-42.
- Smith, A. T. 2004. Hares and rabbits (Leporidae). I: Grzimek's animal life encyclopedia – second edition, volume 16 Mammals V. (Red. M. C. McDade, S. Blachford, D. S. Blanchfield, M. Harris, C. Jeryan, K. Kretschmann, M. Springer & R. Thomasson). Farmington Hills, Gale.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:17) och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, saknr L 80.
- Statistiska centralbyrån (2012). Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012.
- Sveriges Kaninhoppares Riksförbund, 2013. <http://skhrf.com/>, använd 2015-06-08.
- Sørensen, D. B., Krohn, T., Hansen, H. N., Ottesen, J. L. & Hansen, A. K. 2005. An ethological approach to housing requirements of golden hamsters, Mongolian gerbils and fat sand rats in the laboratory – a review. *Applied Animal Behaviour Science*. 94, 181–195.
- Tornvall, M. 2015. <http://www.veterinaren.nu/fragelada/besvarad/kanin/kaniner-och-marsvin-tillsammans/>, använd 2015-05-25.

Voith, V. L. 2009. The impact of companion animal problems on society and the role of veterinarians. *Veterinary Clinics of North America – Small Animal Practice*. 39, 327-345.

Wiedenmayer, C. 1995. Effect of cage size on the ontogeny of stereotyped digging behaviour in gerbils. *Applied Animal Behaviour Science*. 47, 225-233.

Würbel, H. & Stauffacher, M. 1997. Age and weight at weaning affect corticosterone level and development of stereotypies in ICR-mice. *Animal Behaviour*. 53, 891-890.

Bilaga 1

Denna enkät handlar om hållning och skötsel av kaniner som sällskapsdjur samt om kunskap och attityder till dem.

Svaren är **anonyma**, **tänk igenom dina svar** och försök **svara** så **utförligt** som möjligt :) Egna svar eller kommentarer där det finns utrymme är väldigt uppskattat.

Jag har utformat ytterligare tre liknande enkäter, en om marsvin, en om dvärghamster och en om guldhamster vars svar tillsammans med svaren från denna enkät kommer ligga till grund för mitt examensarbete på Etologi och djurskyddsprogrammet (180 hp), på Sveriges lantbruksuniversitet. Mitt syfte med examensarbetet är att bl.a. att undersöka varför folk i Sverige köper de små sällskapsdjuren kanin, marsvin, dvärghamster och guldhamster, hur de hålls, eventuella problem som djurägarna upplever, belysa vad dessa djur behöver för att må bra samt undersöka vad man kan göra för att aktivera sina sällskapsdjur.

Om du har marsvin, guldhamster eller dvärghamster är du varmt välkommen att även besvara enkäterna om de djurslagen:

Marsvin: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210840X29901029X15450>

Guldhamster: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210841X29901031X42631>

Dvärghamster: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210843X29901027X47549>

Stort tack för att du tar dig tid att svara på denna enkät!

Du får gärna **dela och sprida enkäten** för att hjälpa mig att få så många svar som möjligt och därmed ett bra underlag till mitt arbete som till hösten kommer finnas för alla att läsa på <http://stud.epsilon.slu.se/>.

Med vänliga hälsningar

Nathalie Nilsson, student på Etologi och djurskyddsprogrammet, SLU.

E-post: neni0001@stud.slu.se

1. Är du:

Man

Kvinna

2. Ditt födelseår:

3. Hur många kaniner har du?

4. Hur är könsfördelningen hos dina kaniner?

- Bara hanar
- Bara honor
- Både hanar och honor

5. Hur många kaniner har du i varje åldersintervall?

Kryssa i antal kaniner du har i varje åldersintervall. Har du ingen kanin i något/några av åldersintervallen kryssar du i 0 där.

	0	1	2	3	4	5	6	7
0-6 månader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7-12 månader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 1 år - 2 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 2 år - 3 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 3 år - 4 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 4 år - 5 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 5 år - 6 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
över 6 år - 7 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

äldre än 7 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Vart skaffade du din/dina kaniner?

Om du har flera kaniner som du skaffat från olika ställen kryssar du i alla ställen som du köpt/fått ifrån.

- Zobutik
 - Uppfödare
 - Egen uppfödning
 - Privatperson (t.ex. annons i tidning, blocket, andra köp- och säljsidor m.m.).
 - Övrigt. Ange gärna vad:
-

7. Vilken ålder var det på din/dina kaniner när du skaffade den/dem?

Om du har flera kaniner som var i olika åldrar kryssar du i flera alternativ.

- Yngre än 6 veckor
- 6 veckor - 6 månader
- över 6 månader - 12 månader
- över 12 månader - 5 år
- äldre än 5 år

8. Bor din/dina kaniner tillsammans (d.v.s. i samma bur/inhägnad) med andra djur?

- Den/ de bor ensamma

- Den/de bor tillsammans med en eller flera kaniner
 - Den/de bor tillsammans med en annan art, nämligen:
-

9. Boyta för kaninen/kaninerna.

Hur stor bur/inhägnad håller du din/dina kaniner på?

- Yta: 0,5-1 kvadratmeter, höjd: 0,5-0,9 meter
- Yta större än: 0,5-1 kvadratmeter, höjd högre än: 0,5-0,9 meter
- Yta mindre än: 0,5-1 kvadratmeter, höjd lägre än: 0,5-0,9 meter

Om du håller din/dina kaniner på en yta som är större eller mindre än : 0,5-1 kvadratmeter, och en höjd som är högre eller lägre än: 0,5-0,9 meter, ange gärna ungefärlig yta och höjd:

10. Vilka resurser finns där din/dina kaniner hålls?

Flera svar möjliga.

- Mat och vatten
- Hö
- Gnagarpinnar, t.ex. fröstänger som säljs i djuraffärer
- Naturliga pinnar, d.v.s. pinnar från riktiga träd
Bolåda med någon form av bomaterial som t.ex. halm
- Toalåda med spån/papper/pellets/annat strö
- Upphöjd sittplats, t.ex. hylla, pall, tak på bolåda m.m.
- Tunnlar/rör

Aktiveringsleksaker, t.ex. bollar

Övrigt:

11. Har din kanin tillgång till utevistelse?

Nej

Ja, den bor utomhus året runt

Ja, den bor utomhus sommartid

Ja, den får komma ut i till exempel koppel då och då. Ange gärna ungefär hur ofta:

12. Vilken/vilka var anledningen/-arna till att du skaffade kanin?

Flera svar möjliga.

För sällskapet

För att ha något att titta på

För att träna/tävla med

För utställning

För ditt barns skull

För någon annans skull

Övrigt:

13. Sysselsättning med kanin.

**Vad gör du (eller ditt barn) med din kanin?
Flera svar möjliga.**

Gosar/kelar

Leker

Tittar på

Tränar/tävlar

Ställer ut

Övrigt:

Om du svarade tränar/tävlar, vad tränar/tävlar du
med din kanin?

14. Förväntningar.

**Vad förväntade du dig när du skaffade kanin?
Flera svar möjliga.**

Att få en kelig kanin som du kan gosa med när du vill

Att få en kanin som är rolig att titta på

Att få träna/tävla/ställa ut

Att ditt barn skulle tycka att det var roligt med ett eget djur att ansvara för

Att det skulle bli roligt

Hade inga förväntningar

Övrigt:

Blev det som du hade förväntat dig?

Ja

Nej. Eventuell kommentar om vad som inte blev som förväntat:

15. Utför du någon/några av följande skötselrutiner regelbundet?

Flera svar möjliga.

Kloklippning

Borsta/klippa päls

Burstädning

Övrigt:

16. Problembeteenden.

Finns det någon situation där du upplever någon form av problembeteenden eller beteenden som du inte uppskattar hos din/dina kaniner?

Flera svar möjliga.

Aggressivitet mot någon/några i familjen

Aggressiv mot något/några djur som den lever tillsammans med i samma bur/inhägnad

Aggressiv mot andra djur i hushållet

Gnager på gallret

- Biter sönder saker
 - Svår/omöjlig att få rumsren
 - Urinmarkerar på folk/saker
 - Gräver där den inte ska
 - Nej, jag har inte upplevt några problembeteenden eller beteenden jag inte uppskattar hos min/mina kaniner
 - Övrigt:
-

**Om du upplevde problembeteenden, hur ofta anser du att dessa förekom?
Skala 1-6**

- Någon enstaka gång i kaninens liv
- 2
- 3
- 4
- 5
- En eller flera gånger i veckan

**Om du upplevde problembeteenden, hur jobbigt/besvärligt tycker du att beteendet var?
Skala 1-6**

- Inte alls jobbigt/besvärligt
- 2
- 3

- 4
- 5
- Övervägde att lämna bort djuret

17. Tips, råd och hjälp om problembeteende.

Om du upplevde några problembeteenden eller beteenden du inte uppskattade hos din/dina kaniner vände du dig någonstans (t.ex. zoobutik, veterinär, etolog, faktasidor, faktaböcker, sociala medier m.m.) för att få tips, råd eller hjälp med problembeteendet?

- Upplevde inga problembeteenden
- Nej, jag vände mig inte någonstans
- Ja, jag vände mig till:

**Om du vände dig någonstans för att få tips, råd eller hjälp med problembeteendet: hur bra hjälp anser du att du fick?
Skala 1-6**

- Ingen hjälp alls
- 2
- 3
- 4
- 5
- Väldigt bra hjälp som hjälpte mig att komma tillrätta med problemet

18. Din kunskap om kaniner.

Hur bra kunskap om kaniner anser du att du hade när du bestämde dig för att

skaffa kanin?

Skala 1-6

Väldigt låg

2

3

4

5

Väldigt hög

När du hade bestämt dig för att skaffa kanin, läste du då på om t.ex. skötselråd, allmän fakta om kaniner m.m, innan du tog hem den?

Ja

Nej

Anser du att du visste tillräckligt om kaniner när du väl skaffade den?

Ja

Nej

19. Är din kanin/dina kaniner försäkrade?

Ja

Nej

20. Har du varit hos veterinären med din/dina kaniner?

Flera svar möjliga.

- Ja, vi går dit regelbundet för hälsokontroller/vaccinering m.m.
- Ja, när den/de var skadade eller sjuka
- Ja, när den/de kastrerades/steriliserades
- Nej

21. Har du sålt/skänt bort någon kanin?

Gäller inte om du fått en kull med ungar som du sålt.

- Nej
 - Ja, av följande anledning:
-

22. Har du avlivat en/flera kaniner av annan anledning än att den/de var sjuk/gammal?

- Nej
 - Ja, av följande anledning:
-

23. Din åsikt om enkäten och eventuellt tillägg.

Vad tycker du generellt om denna enkätundersökning (frågorna, formuleringar m.m)?

Skala 1-6

- Väldigt dålig
- 2
- 3

- 4
- 5
- Väldigt bra

Om du har något du skulle vilja tillägga som du tror att jag kan ha nytta av i mitt arbete kan du skriva det _____ här:

Stort tack för att du tog dig tid att besvara enkäten. Det uppskattas väldigt mycket då det bidrar till att jag kan göra ett arbete om något jag brinner för.

Har du marsvin, dvärghamster eller guldhamster är du varmt välkommen att besvara en enkät om det djuret också.

Marsvin: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210840X29901029X15450>

Guldhamster: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210841X29901031X42631>

Dvärghamster: <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=210843X29901027X47549>

Kom ihåg att du gärna får dela och sprida enkäten :)

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Health
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
